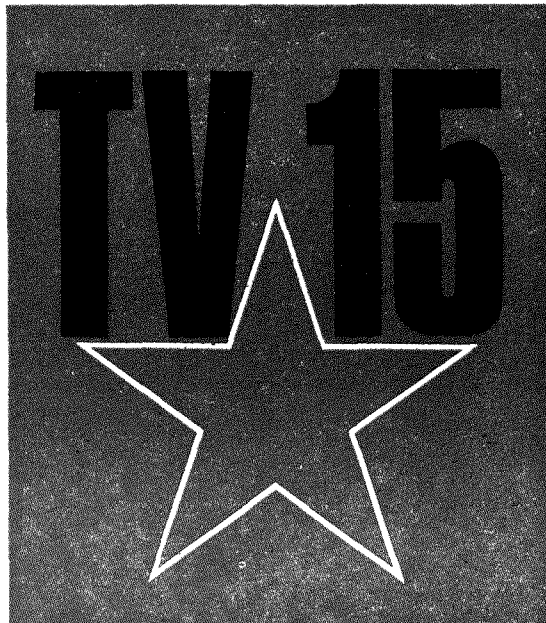

**naš
tovariš**

Št. 2 ● 20. januarja 1977 ● LETO XV

Tesno sodelovanje med mladino in borci

Kadar govorimo o obrambnih pripravah, v katere se z velikim ognjem in odgovornostjo vključujejo še pred vsem mladi, naletimo na osnovno resnico, da revolucija še traja in da vse kar je naredila in izbojevala starejša generacija, vse kar je sicer enkratno in neponovljivo, predstavlja danes osnovo za naš nadaljni razvoj, za samoupravno socialistično ureditev pa tudi osnovo za odločno obrambo teh pridobitev.

Menim, da je zaradi tega pravilno, da se ob obujanju različnih dogodkov iz naše svetle preteklosti, spomnimo tudi dogodkov iz našega predvojnega revolucionarnega gibanja v stari Jugoslaviji. Poučenost o teh dogodkih je lahko samo prispevek k naši osveščenosti, k popolnejšemu poznavanju naše izvirne poti v samoupravni socializem. Lažje bo razumeti, kako smo poleg oborožene zmage v narodnoosvobodilnem boju izbojevali tudi dolgo vrsto ostalih pomembnih zmag: zavrnili smo napade kot je bil Informbiro, napade kot je bila ekonomska blokada, premagali smo stalne pritiske iz najrazličnejših strani.

Vse to omenjam zaradi tega, ker se tudi organizacije Zveze združenj borcev NOV, kot organizacija udeležencev oborožene revolucije, dandanes aktivno vključuje v razvijanje teh tradicij, ki nikakor niso last zgolj borčevske organizacije. Če bi bilo tako, bi bilo to, razumljivo, slabo za nas starejše in za mlado generacijo ljudi.

Naše revolucionarne tradicije so osnova vseh naših dosedanjih uspehov, našega dandanašnjega razvoja in bodo, če jih bomo pravilno negovali spoštovali in razvijali, zagotovilo naše srečne in varne prihodnosti. Zaradi tega je prav da poudarjamo, da so tradicije NOB last vseh naših delovnih ljudi.

Iz pogovora z Jankom Rudolfom, predsednikom RO ZZB NOV Slovenije, ki je bil objavljen v zadnji številki »Nikad robom«.

**Na domačih
tleh –
nepremagljivi**

stran 4

Smrt tovariša Bijedića

**nenadomestljiva
izguba**

Vsa Jugoslavija je onemela ob smrti predsednika zveznega izvršnega sveta Džemala Bijedića, ki se je v torek, 18. januarja letos smrtno ponesrečil v letalski nesreči, ki se je zgodila pri Kreševu v bližini Sarajeva.

Poleg predsednika ZIS Džemala Bijedića, ki je po toval v glavno mesto SR BiH, kjer naj bi se udeležil seje predsedstva CK ZK SR BiH, so se smrtno ponesrečili še njegova žena Razija Bijedić in vsi ostali polni ki ter člani posadke.

☆

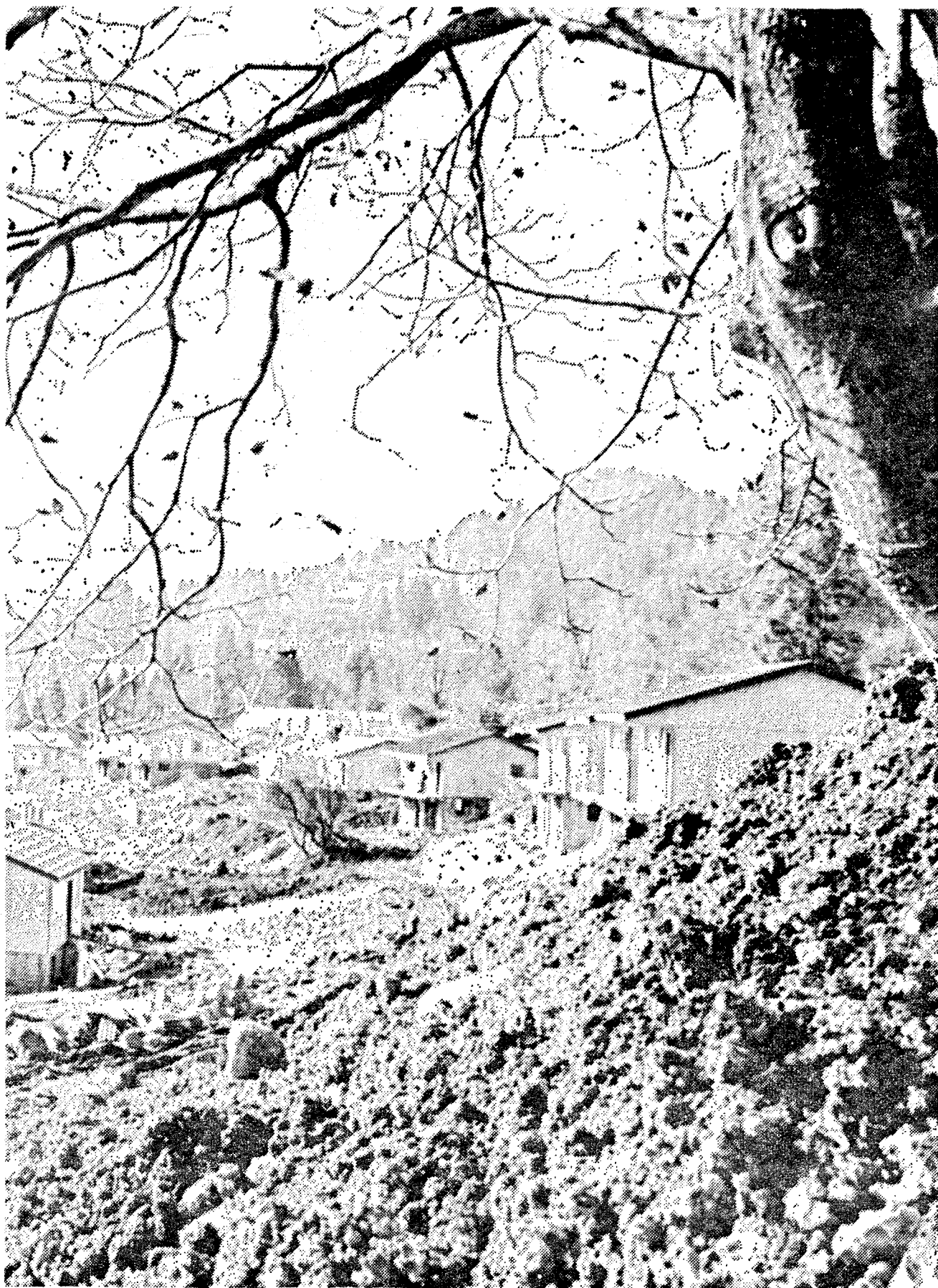
Predsednik republike in predsednik Zveze komunistov Jugoslavije Josip Broz Tito, ki je prav tega dne prispel na prijateljski in uradni obisk v Libijo, je dal ob tragični smrti predsednika ZIS Džemala Bijedića, njegove žene Razije in drugih tovarišev, naslednjo izjavo:

»Z globoko bolečino smo zvedeli žalostno novico o tragični smrti tovariša Džemala Bijedića, njegove žene Razije in drugih tovarišev, ki so izgubili življenje v-tej strašni letalski nesreči.

Smrt tovariša Bijedića pomeni veliko izgubo ne samo za njegove soborce in sodelavce, temveč tudi za vse nas, za vse naše narode in narodnosti, za vsakega občana Jugoslavije.

Od svoje najzgodnejše mladosti je bil tovariš Bijedić v prvih vrstah borcev naše revolucije, v prvih vrstah boja za svobodo in neodvisnost, za socialistično preobrazbo naše države. Vse naloge, ki mu jih je nalagala naša partija tako v predvojnem revolucionarnem gibanju in narodnoosvobodilnem boju kakor tudi v socialistični izgradnji države, je opravljal nesebično, z veliko odgovornostjo komunista in z vztrajnostjo zvestega revolucionarja.

(str. 3)

Nikoli ne sme človek, kot posameznik, niti narod kot celota misliti, da je zanj prišel konec. Kljub strahotam! So pa strahote, ki jih lahko doživi in doume v pravi meri le človek! Berite reportažo na str. 6!

Foto: S. Teršek

Rašiška četa in njeni boji

Odmev na prispevek »Medvoška dolina med NOB«

V TV-15 z dne 29. 10. 1976 ste na osmi strani objavili prispevek »Medvoška dolina med NOB«, v katerem so nekatere netočnosti v zvezi z Rašiško četo in njenimi boji, kar je dokazano na podlagi priloženega prepisa pisma Cvetka Novaka, udeleženca teh bojev.

To pismo (original hrani Loški muzej) je omenjeni tovariš poslal Loškemu muzeju kot odgovor na pismo muzeja z dne 24. 2. 1958. Takrat sem bil zaposlen v omenjenem muzeju kot vodja oddelka NOB. O bitki pri »Kopaču« na Ožboltu, ki je bila 31. 10. 1941 in ne 29. 10. 1941, sem na podlagi izjav preživelih udeležencev tega boja zbral celotno dokumentarno gradivo, kakor tudi iz pisanih virov, ki so bili do takrat na razpolago. Originalni izvod hrani Loški muzej, kopijo pa imam pri sebi.

Pisec pisma navaja, da so 30. oktobra prespali v dolini Hrastnice, pri nekem kmetu, katerega imena se ne spominjam. Ugotovil sem, da so prespali pri bajtarju Martinu Kalanu (ki je že umrl), Sv. Barbara, sedaj hiša št. 10. Na domu živi sedaj njegova hčerka Ljudmila, poročena Košir.

Zadnji lastnik »Kopačeve« domačije, Franc Krmelj, je po osvoboditvi umrl. Na tej kmetiji živi sedaj njegova žena, Ivana Železnik, z otroki. Domačija spada pod Ožbolt nad Zmuncem št. 13.

Združenje borcev Puštal pri Škofji Loki je neka-ko pred 15 leti postavilo poleg »Kopačeve« domačije spomenik, delo kroparskih železarjev, v spomin na omenjeni dogodek in v spomin na nekatere kasnejše dogodke, med slednjimi tudi na uboj Kopačeve mame, ki so jo na zverinski način leta 1944 ubili belogardi-sti.

STANE PEČAR
Podlubenik 90
p. Škofja Loka

Pred dnevi me je obiskal stari znanec, tov. Fojkar. Po daljšem razgovoru, ki sva ga imela, sva spet obudila spomine na dogodke, ki so se pripetili leta 1941 na njegove-tem domu. O tem sva že predlani govorila tudi s tov. Zale-letom, ki vam je poslal podatke. Sicer je obljubil, da mi bo to, kar sem vam poslal, predhodno dal na vpogled zaradi eventualnih mojih pripomb, vendar to ni napravil. Iz dopi-sa, ki ste ga poslali tov. Fojkarju, je razvidno, da še nimate vseh podatkov, kar bo seveda tudi težko povsem podrobno ugotoviti.

Da bi bile ugotovitve čim točnejše in natančnejše, vam pišem.

Glede datuma bi dodal sledeče: 26. oktobra zvečer se je Rašiška četa odpravila, potem ko je njena patrulja v Horjulu ubila italijanskega vojaka (ki je prišel k italijan-ski vlačugi Potrebujes Tončki, katero smo nameravali ostri-či), nazaj na Gorenjsko, odnosno 27., 28. in 29. smo se zadrževali na Korenu. V noči od 29. na 30. oktobra smo prešli takratno italijansko-nemško mejo vzhodno od Grma-de (kota 898) — poznana kot Polhograjska Grmada. Ta dan to je 30. okt., smo prespali v dolinici potoka Hrastnice (kmeta se ne spomnim več, zdaj pa se mi, da je tov. Zale-tel tudi to opisal). Zvečer smo se napotili dalje. Pot nas je vodila proti Kopaču, kamor smo prispeli 30. okt. ponoči. Že od kasno popoldne je močno snežilo. Bili smo do kože premočeni, ko smo se zaustavili pred Kopačevo hišo. Tu so nas na naše veselje lepo sprejeli. Premočeni ter utru-jeni smo se odpravili v gospodarsko poslopje, kjer smo prav hitro pospali. Straž nismo postavili, ker smo smatrali, da bo sneg zamedel naše sledove. To se je tudi zgodilo. Toda nismo računali na izdajalca, ki nas je sledil (ime in priimek izdajalca in podrobnosti okoli tega so vam znane, tudi kako je končal itd.).

Zakaj?

Veš, tovariš urednik, ta intervju (če ga boš objavil) bo prvi v mojem življenju. Mlajši člo-vek sem, a TV-15 dobro poznam. Mati pravi, da je to šopek naše preteklosti. Oče pa rad doda, da je sem in tja kakšno steblo preveč in kakšen cvet premalo. Ne razume, da včasih na teh straneh ni zapisov o tovariških sreča-njih in proslavah, o katerih piše recimo »Delo«, o čemer spregovorijo na radiu in televiziji. No, Osankarica na Pohorju je bila že tak primer in še bi se našel kakšen.

Jaz, tovariš urednik, sem mu pojasnil, da ste skromna redakcija, da ste šele sedaj po skoraj dveh letih ponovno dobili v svoje vrste novinarja reporterja in da tudi sicer štirje novinarji ne morejo pokrivati našega prostora kot ga lahko pri večjih časopisnih hišah. Pri teh imajo tudi dopisniško mrežo drugače ure-jeno, vi pa ste še vedno in samo odvisni od dobre volje posameznikov, ki nekaj napišejo ali pa tudi ne. V nobenem primeru pa ti sode-lavci ne pokrivajo določenega območja siste-matično — so kot rečeno predvsem občasni dopisniki. Toda človek bi pričakoval, da bo imel vsaj časnik neko prednost, da vas bodo posamezni občinski odbori ZZB NOV in Zdu-ženja borcev obveščali o vsem, kar bi lahko zanimalo uredništvo in seveda kar je najpo-membnejše, člane borčevske organizacije in

Dne 31. oktobra dopoldne so iznenada prišli Nemci in nas obkolili. Ujeli so ali pa pobili tovariše, ki so se nahajali v hiši. Želja tov. Kopača je namreč bila, da bi v hišo ne hodili z orožjem zaradi otrok. To je bilo usodno, ko so se Nemci iznenada pojavili in napadli in se iz hiše nihče več ni mogel rešiti.

Mi, ki smo bili v gospodarskem poslopju, smo bili ne malo iznenadeni, prav tako pa tudi Nemec, ki se je zaustavil pred odprtimi vrati ter obstal. Gledali smo se, menda nismo niti mi niti on prav verjeli v to, kar se je dogajalo. Potem smo se tolkli, ker smo imeli dovolj orožja. Na gospodarskem poslopju je padel medicinec Vinko Železnikar. Umrl nam je na rokah. Izročil nam je uro ter nas prosil, naj jo izročimo njegovi deklici v Ljub-ljani. »Živela svoboda!« so bile njegove zadnje besede. Potem je izdihnil. Ranjen v roko pa je bil nek čevljar (katerega ime tudi jaz ne vem). Kasneje, ko smo se pre-bijali iz obroča, je bil ponovno ranjen ter nam je kasneje med potjo umrl.

To je bilo 31. X. 1941. leta. Vem, da smo ponoči gazili in kopali zamete po Tošču in Polhograjski Grmadi. V zgo-dnjih jutranjih urah smo bili na jugovzhodnem pobočju Grmade. V Polhovem Gradcu je začelo zvoniti z vsemi zvonovi. Kmalu zatem so se oglasili zvonovi tudi drugod. »Zakaj zvoni?« sem glasno povprašal. Tovarš Vinko Bur-nik mi je odgovoril: »Vsi sveti so jutri.« To se mi je močno vtisnilo v spomin, verjetno tudi zaradi tega, ker sem se spomnil na svoje najboljšje prijatelje, ki sem jih imel in so ostali pri Kopaču.

Toliko v razjasnitev tega vprašanja. Poleg že naštetih tovarišev (v dopisu) so bili tu še: Stane Živalič-Davo iz Sp. Gamelj, ki pa je leta 1943 padel v Pernškem hribu, kot polit. delavec na terenu.

H Kopaču je prišel tudi Ludvik Bradeško (on je kasne-je bil od Italijanov ujet, predan Nemcem, ki so ga odvedli v Begunje. Od tam so ga nekega dne odvedli na Okroglo, kjer je bil med drugimi ubit tudi Stane Žagar, mlajši, in ga po njegovem pristanku spustili v jamo po vrvi, in sicer preoblečenega v nemškega vojaka. Radi tega so mu Nemci podarili življenje), ki še živi. On in Marjan Rožanc nista bila v borbi pri Kopaču, ker sta 31. oktobra odšla naprej, da bi dobila stike s partizani, ki bi se morali pojaviti neke pri Sv. Ožboltu. Mi bi se morali že tedaj združiti s Cankarjevim bataljonom. Z ozirom na dogodke je do tega prišlo šele decembra 1941, ko smo se vsi ponov-no vrtnili na Ožbolt k »Presečniku«.

Torej h Kopaču nas je prišlo 22. Morda je bil še kdo, morda od Ljubljancanov, ne spominjam se, zdaj se mi pa da ne.

Podatki o ujetih in padlih pri Kopaču, kot se prosi v dopisu:

Ime in priimek	Kdaj, kje ustreljen	Dan, mesec, leto in kraj rojstva	Kda, in kraj ujet
Mirko Knapič	11. 11. 1941 Draga	2-7. 1917 Tacen	31. 10. 1941
Martin Jurič	11. 11. 1941 Draga	11. 11. 1917 Smartno	31. 10. 1941
Leon Zajc	11. 11. 1941 Draga	30. 3. 1916 Zg. Gameljne	31. 10. 1941
Stane Stanovnik	tudi domači ne vedo	15. 8. 1921 Horjul	31. 10. 1941
neki študent iz Ljubljane	?		
Slavko Kraljič	31. X. 1941 pri Kopaču	?	31. 10. 1941
Jurij Zajc	31. X. 1941 pri Kopaču	24. 4. 1912 Zg. Gameljne	
Vinko Železnikar	31. X. 1941 pri Kopaču	1917 Sl. Gradec	
neki čevljar		?	?

vse, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja pod naslo-vom razvijanja revolucionarnih tradicij. Kot vem, temu ni tako.

Slišim vas, kako mi pojasnjujete, da prene-katere dogodke s področja razvijanja tradicij NOB (tovariška srečanja, proslave in še kaj!) odkrijete šele iz dnevnega tiska in oddaj RTV. Da te »pomembnejše« medije odgovorni obvesti-jo, na TV-15 pa skromno pozabijo. Tudi z le-tošnjimi slavnostmi na Pohorju je bilo natanč-no tako in tako je bilo lani in...!

Mislím, da bom mojega očeta le lahko pre-pričal, da v primerih, ko TV-15 ne objavi tega ali onega, kar bi moralo najti prostor v tem časniku, ne gre za nerazumljivo uredniško se-lekcijo ali malomaren odnos do dogodka, pač pa za neprimeren odnos do TV-15 s strani tistih, ki naj bi bili zadolženi za dajanje takš-nih informacij.

Seveda vem, da tudi v primeru, ko bi te informacije uspešneje potovale do uredništva, ne bi mogli pisati o vseh dogodkih; toda večino bi vsaj omenili lahko.

Pa nikar ne misli, tovariš urednik, da bom jezen, če teh vrstic ne boš objavil. Vem da v časniku ni mogoče objaviti slehernega članka. Tudi časnika ne bom odpovedal, če bo romal članek v koš. Pisal ti bom še bolj vztraj-no in presneto, ni vrag, da bom enkrat napisal tako, da se bodo odprla vrata na »tevejevske« strani.

Pa brez zamere, ker sem odgovoril na vpra-šanja v tvojem imenu!

V spomin hrabremu mitraljezcu Bremcu

Za objavo v naš list TV 15 pošiljam kitico iz pes-mice, ki sem jo napisal septembra leta 1944 v La-koncu, ko smo napadli nemško kolono, ki je prišla iz smeri Banjščice.

Ves dan so strojnice regljale
in med sovražnika smrt sejale.
Tam Svabi so kričali »hura, hura«,
a do zadnjega so popadali na tla.

Pesem in tudi risbica, ki jo pošiljam, je nastala v spomin hrabremu mitraljezcu, ki je bil v tem boju hudo ranjen in je pozneje umrl.

Takrat sem bil v SNOUB »Srečka Kosovela«.

RUDI STURM
Kamno 34
p. Kobariid

Iz Razglaša smrti št. 53, ki je ponatisnjen v knjigi »Mučeniška pot k svobodi«, ki je izšla v SKZ leta 1946, je razvidno, da so Knapiča, Juriča in Zajca ustrelili kot talce v Dragi.

Razglas je datiran s 13. novembrom 1941. Toda Juričev dobro vedo, da je bil Martin ustreljen 11. XI., ker je na ta dan imel rojstni dan. Prav zaradi tega se dobro spomnijo omenjenega datuma.

Za čevljarja (kot smo ga imenovali oz. poznali) nobe-den ne ve imena, niti kaj drugega. To bo verjetno ostala uganka. Morda bi poskusil preko muzeja v Ljubljani, ali kakorkoli, mogoče preko ZB? Seveda bi to terjalo časa in potrpljenja. Isto tako, ali še bolj velja za »nekega študen-ta« iz Ljubljane.

Zdi se mi, da nameravate tudi podatke ujetih pri Kopa-ču vklesati v spomenik. Ni moje, da se spuščam v to. Pripomnil bi, da ti imajo v Dragi vsak svoj spomenik, to je eno, drugo pa je, da do sedaj ujetih niso stavljeni na plo-šče ali spomenike, pa bi, če dovolite to pripombo, tudi vam odsvetoval.

Na spomeniku naj bi bili samo mrtvi, ki so pri Kopaču in okolici padli, po mojem mnenju.

In še eno pripombo, če gre za zgodovino! Bil sem pri-soten, na nesrečo, tudi v Tomažkovem oktobra 1942. Janez Bradeško-Taras je bil takrat še borec Skofjeloške čete in ne kurir, kot navajate v dopisu, ki je naslovljen na tov. Fojkarja. Tovarš, ki so omenjeni kot »novinci«, sem pri-peljal jaz na Gorenjsko iz Dolomitov, ker sem bil takrat še kurir. »Novinci« niso bili novinci, temveč večina stari bor-ci, kader za partizanske enote, posebno pa še za politično delo na terenu. Znano je, da je veliko število ljudi na Gorenjskem padlo. V tem času in kasneje pa se je inten-zivneje pristopilo k ponovni vzpostavitvi okrajnih in okrož-nih ter drugih vodstev. Med njimi je bil tudi Stane Bizjak-Kostja, potem neki Jaka, ki je bil v Pokrajinskem komite-ju za Gorenjsko in ga je Veljko Kavčič poznal. Toda, to je zopet cel razplet. Preveč bi bilo opisovanja.

Ne vem sicer, kako zbirate material iz NOB in do kod ste s tem delom, vidim pa, da se s problemom resno ukvarjate. Nekaj k temu bi tudi jaz imel dodati, vendar je malo časa za pisanje. Morda bi kdaj vi organizirali sesta-nek z ljudmi, ki so se tam okoli nahajali v času od 1941 do 1942 ter stenografsko zapisali te dogodke. Kasneje pa bi se ter pregledalo in dopolnilo.

ZB pri vas pa bi nas sicer lahko kdaj ob vaših prazni-kih povabila, da se vidimo kdaj s starimi znanci in tovariši iz vašega kraja, s katerim smo se nekoč skupaj borili po škofjeloških hribih.

Na koncu še oprostite, da vam pošiljam to pisanje v konceptu. Časa ni, zato prosim oprostite.
Ljubljana, 10. marca 1958

Smrt tovariša Bijedića

Nadaljevanje s 1. strani

Desetletja je dosledno stopal po poti Zveze komunistov Jugoslavije, pomagal krepiti pridobitve revolucije, se bojeval za bratstvo in enotnost, za enakopravnost vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Opravljal je razne odgovorne dolžnosti v socialistični republiki Bosni in Hercegovini in v federaciji, v organih ljudske oblasti in zveze komunistov, in je bil pri tem za vzgled s svojo požrtvovalnostjo, odločnostjo in neutrujenostjo.

Spričo teh vrlin je bil izvoljen za člana predsedstva CK ZKJ in zaupana mu je bila ena najtežjih in najodgovornejših dolžnosti v naši skup-

nosti, dolžnost predsednika Zveznega izvršnega sveta, ki jo je vrsto let opravljal z velikim uspehom, in to v obdobju, ko je pred našo družbo stopala vrsta zapletenih nalog v izgradnji socialističnega samoupravnega sistema, v prizadevanjih za gospodarski razvoj in stabilizacijo naše družbe v celoti. S tem je veliko pripomogel k afirmaciji vloge Zveznega izvršnega sveta in njegovih organov ter k uspešnejšemu funkcioniranju našega sistema.

Kot predsednik Zveznega izvršnega sveta je tovariš Bijedić navezal širok krog mednarodnih stikov in prijateljstev z vodilnimi osebnostmi vrste držav, predvsem neuvršenih. S tem je mnogo pripomogel k razvi-

janju mednarodnega sodelovanja, hkrati pa tudi k ugledu, ki ga naša država danes uživa širom po svetu. To se čuti tudi v tej prijateljski državi, Libiji, v kateri se prav zdaj mudimo, kjer je prav tako zaoral globoko brazdo sodelovanja in prijateljstva.

Smrt tovariša Bijedića je v naših vrstah zapustila veliko in bolečo praznino. V neizbrisnem spominu nam bo ostal lik tovariša Bijedića kot vrliga, skromnega in uspešnega borca, komunista in revolucionarja.

Večna slava in hvala tovarišu Džemalu Bijediću. Večna slava njegovi ženi Raziji in vsem tistim, ki so skupaj z njima izgubili življenje.

Revolucionarna pot Džemala Bijedića

Ob tragični smrti predsednika ZIS Džemala Bijedića je bila v torek 18. januarja v predsedstvu Bosne in Hercegovine žalna seja, na kateri je sporočil pretresljivo novico Hamdija Pozderac, predsednik predsedstva SR BiH.

Ob tragični smrti predsednika ZIS Džemala Bijedića je dal izjavo predsednik IS Skupščine SR Slovenije Andrej Marinc. V njej je med drugim poudaril, da je postalo z novo funkcijo federacije, republik in avtonomnih pokrajin delo Zveznega izvršnega sveta, ki ga je uspešno vodil vrsto let tovariš Džemal, središče intenzivnega dogovarjanja in odločanja.

Pred novim letom je bilo z njim dogovorjeno, da bo prišel na obisk v SR Slovenijo. Vendar ga naši delovni ljudje ne bodo več videli v svoji sredi. Ohranili ga bomo kot tovariša, revolucionarja in državnika nove, Titove Jugoslavije.

Ob tragični smrti Džemala Bijedića so dali izjave, v katerih so izrazili globoko žalost, njegovi številni delovni tovariši. Iz vse domovine pa prihajajo vesti o globoki prizadetosti naših občanov ob nenadni in kruti nesreči, ki pomeni veliko izgubo za vso skupnost.

Ostala je zahvala, spomin, zgodovinarjem pa je preostalo, da zaznamujejo ime Džemala Bijedića med najzaslužnejšimi ljudmi te države in njene socialistične samoupravne rasti.

Izgubili smo enega najvidnejših sinov naše revolucije

Tovariš Džemal Bijedić je bil rojen leta 1917 v Mostarju, kjer se je že kot mladenič ogledal za ideje marksizma in razredno borbo.

Kot študent pravne fakultete v Beogradu se je priključil boju progresivnih sil in že leta 1938 postal član SKOJ, član komunistične partije pa leta 1939. Pred vojno je bil sekretar okrožnega komiteja SKOJ za Hercegovino in je opravljal več drugih odgovornih dolžnosti, zaradi česar ga je policija večkrat aretirala in ga obsodila kot komunista.

Njegove izkušnje kot prekaljena komunističnega borca in partijskega delavca so prišle še do večje izraza v narodnoosvobodilni vojni, ko je bil ves čas viden partijski funkcionar. Med drugim je bil sekretar mestnega komiteja KPJ v Mostarju, sekretar mestnega komiteja KPJ v Sarajevu, sekretar okrožnega komiteja za tuzlansko okrožje.

Po vojni je tovariš Džemal Bijedić nesebično nadaljeval delo pri obnovi države. Prvenstveno je prevzel naloge v vrstah KPJ, kjer je delal z vsemi svojimi intelektualnimi in delovnimi sposobnostmi. Bil je sekretar oblastnega komiteja KPJ za Mostar in načelnik uprave za agitacijo in propagando pri CK ZK Bosne in Hercegovine. Od prvega kongresa KP Bosne in Hercegovine je bil večkrat izvoljen za člana centralnega

komiteja, na VII. kongresu ZKJ pa za člana centralnega komiteja ZKJ. Od osvoboditve države vse do današnjega tragičnega trenutka je Džemal Bijedić opravljal razne odgovorne dolžnosti v organih SR BiH in organih federacije.

V SR Bosni in Hercegovini je bil najprej pomočnik ministra za notranje zadeve, potem pa generalni sekretar vlade te republike, član izvršnega sveta SR BiH in predsednik ljudskega odbora mostarskega okraja. Potem je začel delati v organih federacije, kjer je bil zvezni sekretar za zakonodajo in delo in član zveznega izvršnega sveta. Ko se je ponovno vrnil v Sarajevo, je bil izvoljen za predsednika republiškega izvršnega sveta, potem za podpredsednika in končno za predsednika skupščine SR Bosne in Hercegovine, kar je bil

nazadnje pred izvolitvijo za predsednika zveznega izvršnega sveta.

Ves čas, ko je opravljal te funkcije, je bil večkrat izvoljen za poslanca skupščine SR BiH in za poslanca zvezne skupščine. Bil je član predsedstva CK ZKJ.

Za predsednika zveznega izvršnega sveta je bil izvoljen julija 1971, ponovno pa maja 1974, po sprejetju ustave SFRJ.

Kot predsednik zveznega izvršnega sveta je bil nosilec nalog pri reševanju družbenoekonomskih vprašanj in samoupravnih odnosov, kakor jih je zastavljala nova ustava, pri čemer je bil dosleden borec za uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, kakor tudi republik in pokrajin, ter pri izpolnjevanju nalog zveznega izvršnega sveta in organov ter organizacij federacije.

Vse življenje Džemala Bijedića govori o gorečnosti in vztrajnosti, ki ju je pokazal v boju za ideale zveze komunistov Jugoslavije in delavskega razreda. Celo tragična smrt ga je doletela pri izpolnjevanju konkretnih nalog.

Tovariš Džemal Bijedić je nosilec partizanske spomenice 1941, reda narodne osvoboditve, reda republike z zlatim vencem, vrste drugih vojaških in civilnih odlikovanj.

Na komemorativni seji Zveznega izvršnega sveta ob smrti predsednika ZIS Džemala Bijedića je bilo sklenjeno, da se petek, 21. januarja, ko bo pogreb Džemala Bijedića, razglasi za dan žalovanja.

● Zahvala

Najlepše se zahvaljujem naši organizaciji ZB Crna in tudi občinskemu odboru ZZB NOV Ravne na Koroškem za podeljeno enkratno priznavalnino, ki sem jo dobil pred dnevom republike, 29. novembra lani.

Se posebej se zahvaljujem organizaciji ZB Crna, ki se me spomni ob vsakem novem letu, me obdaruje in mi vošči. To traja že nekaj let, od kar sem bolan in priklenjen na bolniško posteljo.

Veseli me vsaj to, da me borci niso pozabili in me večkrat obiščejo.

Tudi jaz želim vsem borkam in borkcem srečno in veselo novo leto 1977.

Maks Mlinar
Center 37
p. Crna na Koroškem

Borcem Tomšičeve brigade

V soboto, 29. januarja letos, bo ob 9. uri zbor borcev Tomšičeve brigade v enoti JLA, ki razvija in neguje tradicije naše brigade (vojašnica Ljubljana-Sentvid).

Razpravljali bomo o tekočem delu, predvsem pa o brigadni zgodovini.

Vabljeni vsi!

Odbor I. SPUB »Tone Tomšič«
Vrtača 11, Ljubljana

● Želim vedeti, kje je padel dr. Prevec

V TV 15 je izšla vest in opis delovanja dr. Prevca v času, ko se je v Ljubljano napotil med partizane, na osvobojeno ozemlje. Mislim, da je bilo to 1942. ali 1943. leta. Sam sem bil takrat kurir Zapadno-primorskega oddelka in Glavnega odbora OF v Ljubljani.

Bilo je poleti, ko sem dobil nalogo, da prenesem »očesno kliniko« iz Ljubljane v Trst na javko »Skala Santa« v Rojanu ter jo predam v določen hiši. To delo sem opravil po nalogu tovariša Sancina, ki je bil takrat znan ilegalce OF. Nalogo mi je uspelo izvršiti šele po dvakratnem potovanju. Dr. Prevc so menda na poti na osvobojeno ozemlje ustrelili, medtem ko sem jaz nalogo srečno opravil. Mislim, da je sestavek o dr. Prevcu izšel v 31. ali 32. številki TV 15, ki sem jo žal izgubil.

Sem dolgoletni naročnik borčevskega glasila in bi želel vedeti, kdaj in kje je padel omenjeni zdravnik.

Miloš Štros — Polde
Kidričev trg 5
p. Maribor

● Iščem borca s partizanskim imenom Ladikoski

Lepo prosim, če mi pomagate poiskati borca s partizanskim imenom Ladikovski. Leta 1943 sva bila skupaj v 3. četi KNOJ. Zadnjikrat sva bila skupaj v okolici Celja, kjer je bil zaposlen. Moje partizansko ime je bilo Miha. Prosim, če se mi javi na naslov: Ivan Konšak, Vratja vas 14, p. Apače pri Radgoni.

Potrebujem ga zaradi uveljavitve pokojnine.

● Poizvedba za tovariši

Poizvedujem za tovariši, ki so mi izdali prepustnico za gibanje v smeri Padova — Postojna — Obveščevalni center pri štabu 9. korpusa, položaj: 12. marec 1944.

Prepustnico sta podpisala komandant centra in vodja omenjenega oddelka, neposredne stike pa sem imel s tovarišem Vencijem, katerega priimek mi je neznan.

Prosim, da mi iskani tovariši sporočijo svoje naslove, imena in priimek na naslov

Ivanka Malneršič
Smrekarjeva 21
p. Izola

● ZRELOSTNI IZPIT V STRUPENEM MRAZU

Najtežji dnevi za brigado so bili v zimskih mesecih od januarja do marca, toda brigada je prav v teh dneh položila svoj zrelostni izpit.

Takoj po ustanovitvi je brigada 17. januarja 1944 napadla vlak na postajališču Janežev vrh in tovarno lepenke, ki leži na glavni cesti med Podvelko in Lehnem. Zavarovanje za oba napada je prevzel prvi bataljon.

Z drugim bataljonom, ki je napadal vlak na postajališču Janežev vrh, je bil tudi komandant brigade Boris Čizmek-Bor, pri tretjem bataljonu pa je bil politkomisar brigade Franta Komel.

Obe akciji sta bili uspešni. Tovarno lepenke smo izpraznili in zažgali, pri napadu na vlak pa je bilo pet sovražnih vojakov mrtvih, več je bilo ranjenih, pet pa smo jih ujeli. Sovražne vojake so borci drugega bataljona razorožili in slekli, razen tega pa so zaplenili precej druge vojaške opreme, vlak pa so zažgali.

V tej noči so se izkazali tudi borci prvega bataljona, saj so uspešno zadrževali sovražnika, ki je hotel priti na pomoč napadenim na vlak in v tovarni.

● PODUK V HUMANOSTI

Takoj nato je sovražnik pretrpel še en občuten poraz. Dvajset partizanov — prostovoljcev prvega bataljona Zidanškove brigade je 20. januarja na čelu z Antonom Plešnikom-Muratom na cesti Maribor—Celje pri vasi Stranice postavilo zasado. V tej zasadi so borci napadli tri terenske avtomobile in jih uničili, zajeli pa so 18 sovražnih vojakov, med njimi tudi oficirja, ki je bil ranjen. Sovražnik je imel deset ranjenih. Partizani so jim nudili prvo pomoč in jih potem prepustili v nego domačinom ob glavni cesti, tam, kjer je bil izveden napad. V tej akciji so zaplenili štiri barce, eno brzostrelko, nekaj pušk in druge vojaške opreme.

Ta drzna akcija, ki je bila opravljena takorekoč okupatorju pred nosom, je pri ljudeh v dolini izzvala pravo senzacijo. Naš ugled se je močno dvignil in pogovorov o partizanih ni bilo ne konca ne kraja. Še zlasti je padlo v oči dejstvo, da so partizani tako humanost postopali z ranjenimi sovražnimi vojski.

Kljub močnemu sovražnemu pritisku smo uspešno širili plamen vstaje, tako da se je vpliv našega narodnoosvobodilnega gibanja poznal tudi čez meje naše domovine.

To nalogo pa smo lahko izpeljali zato, ker smo imeli podporo v ljudeh, ki so kljub terorju sodelovali z narodnoosvobodilnim gibanjem.

Nemci so po teh drznih akcijah odločno ukrepali. Proti enotam brigade so organizirali dobro pripravljeno ofenzivo. Seveda je štab naše brigade pripravil protiukrepe in z dobrim ter spretnim manevrom izvil brigado iz obročja, tako da je sovražnik ostal praznih rok.

Po zimski ofenzivi se je brigada reorganizirala, okrepila svoje vrste z novimi borci ter se napotila novim nalogam naproti. Za komandanta brigade je bil imenovan Andrej Cetinski-Lev.

● POSTOJANKA V MISLINJI PADE

Brigada je kmalu nato zabeležila še eno večjo zmago. V noči na 1. maj 1944. leta je napadla in razbila sovražno postojanko v Mislinji. Zajela je 12 vermanov in zaplenila veliko količino orožja, streliva ter druge vojaške opreme. Vse Mislinje in njeni prebivalci so živeli z brigado in lahko rečem, da bi brez njihovega sodelovanja brigada težko izvedla tako množične akcije v tej dolini.

V tem obdobju so sledile tudi mobilizacijske akcije, ki so se vedno končale tudi s propagandnimi akcijami. Ne smemo namreč pozabiti, da so nacisti še vedno hudo pritiskali na naše ljudi, naši borci pa so vlivali borbeno moralo in moč ter ljudi prepričevali, da so zaupali v lastno moč.

V maju je brigada zabeležila še eno večjo zmago. Uničila je sovražno po-

NA DOMAČIH TLEH NEPREMAGLJIVI

Danes se mi zdi skoraj neverjetno, kako smo mogli prestati vse težave tiste surove zime pred 32 leti, ko smo se 8. januarja 1944 leta pri sv. Primožu na Pohorju združili pohorski odred in koroški bataljon v brigado Miloša Zidanška — Pohorsko brigado.

Področje, na katerem smo delovali, je okupator označil s »posebnim režimom«. Okrog Pohorja so bile močne okupatorjeve postojanke, še zlasti v Mariboru, v Slovenski Bistrici, Slovenj Gradcu in Dravogradu. Če k temu prištejemo še sneg, ki smo ga morali gaziti do pasu, pičlo in slabo prehrano, pomanjkanje orožja in streliva ter nenehen, močan pritisk sovražnika na novoustanovljeno enoto, si lahko mislimo, v kakšnih nečloveških pogojih smo vztrajali. Povrh vsega pa je okupator nad domačini zganjal strašen teror, tako da so bili ljudje povsem prestrašeni. In vendar je bila brigada kljub temu v stanju, da je izvrševala vse naloge, ki so bile pred njo. Brigada je naredila nešteto napadov na sovražne postojanke in vodila srdite boje na tem »zgoščenem« območju.

stojanko na spodnjem dovškem terenu. Enota prvega bataljona je z energičnim napadom zavzela postojanko Spodnje Dovže, zaplenila več orožja in vojaške opreme, postojanko pa zažgala. Sovražni vojski, 28 po številu, so se zmedeni predali in prvi bataljon jih je odpeljal na Pohorje, nakar so jih borci preoblekli v ponošene partizanske obleke ter jih izpustili. O tem dogodku se

je še dolgo govorilo v Dovški dolini, s tem pa je spet narasel borbeni duh in moralni ugled brigade.

Posebno uspešna akcija brigade v tem mesecu pa je bila, ko smo napadli Oplotnico, kjer so bili celodnevni boji v zaselku Kot. V bojih nad Oplotnico so sodelovale tudi enote 14. udarne divizije.

Akcija na Jesenku

Slika življenja in bojov Zidanškove brigade pa bi bila nepopolna, če bi iz teh zimskih mesecev ne omenili tudi naših porazov in težav. Naše enote so pretrpele prenekatere hudo preizkušnjo. V napadu sovražnika na drugo četo prvega bataljona na kmetiji Čavka sta padla naša tovariša, trije partizani pa so bili ujeti. Prav tako ni uspel naš napad na sovražno postojanko Podgorje, kljub temu pa je pri prebivalcih širšega območja ta naša akcija naletela na ugoden odmev. Po napadu je okupator postojanko izpraznil, kar je bilo dokaj pomembno za nadaljnji razvoj osvobodilnega gibanja na tem območju.

Zaradi izdajstva je tudi drugi bataljon naše brigade pretrpel precejšnje izgube nad naseljem Pameče, kjer je v boju s sovražnikom padel tudi politkomisar tega bataljona tovariš Bine, še prej pa je padel pomočnik politkomisara in še en borec.

A vrnimo se spet k uspešnim akcijam. Ena takšnih akcij je bila napad na sovražne komunikacije na progi pri Dravogradu, pa pri Velenju, Ožbaltu ob Dravi, Žrečah in nadvse pomembna akcija na železniški most in predor pri Zgornjem Doliču.

● SVOBODA ZA GORNJI GRAD

Po nalogu četrte operativne cone je brigada junija 1944 zapustila operativsko območje Pohorja in se napotila na novo območje nad Savo in Savinjo. Tu je skupaj s Šlandrovo brigado zabeležila sijajno zmago, ko je uničila sovražno postojanko v Gornjem gradu. V tej akciji je zajela 126 vermanov in veliko količino vojaške opreme.

Nato sta enoti VI. in IX. brigade delovali pod skupnim vodstvom operativnega štaba obeh brigad. Skupno sta se borili na območju Trojan, na Moravskem in v Zasavju.

Pri napadu na sovražno postojanko pri sv. Katarini je padel smrtno zadet od sovražne kroglice komandant tretjega bataljona Jože Vesel-Viktor. Bil je hraber fant in zelo priljubljen pri borcih; njegovo izgubo so težko preboleli.

● ČEZ CESTO, PROGO IN SAVO

Sledil je napad na Blagovico in Krašnje ter uničenje sovražne postojanke na Savi. To je bil eden največjih uspehov brigade, saj je z uspešnim napadom na postojanko na Savi odprla pot enotam operativnega štaba VI. in IX. brigade. Prek utrjene ceste, železniške proge in reke se je prebilo 1343 borcev iz dveh brigad ter operativni štab z zaščitnimi enotami na Dolenjsko. Ta akcija je tudi politično ugodno delovala na prebivalce tega območja.

Po bojih, ki sta jih imeli VI. in IX. brigada okrog Šentvida, Zuzemberka, Kočevja in okoliških krajev, sta se obe enoti z operativnim štabom vrnili v Dolenjskega nazaj na Štajersko v noči na 25. december 1944. leta.

● SPET NA ŠTAJERSKEM

Po zimski ofenzivi med januarjem in marcem 1945 sta brigadi utrpeli hude udarce. Marca 1945 pa sta se znašli na Menini planini, povsem obkoljeni. Operativni štab je dvakrat skušal prebiti sovražnikov obroč, vendar mu to ni uspelo. Po drugem, neuspelem preboju je naslednji dan prišlo do celodnevne bitke. Še istega dne se je operativni štab odločil, da se je treba izvleči za vsako ceno iz obroča in to nam je tudi uspelo. Prebili smo se čez cesto Kamnik-Motnik čez Kozjak na Šipak in zaselek Gabrje. Na tem območju sta se brigadi kadrovske okrepili in nato krenili v akcijo za dokončno osvoboditev domovine.

Če se danes ozremo nazaj, smo lahko zadovoljni, saj vidimo, da naša sedanost sloni na načelih, ki jih je pomagala graditi tudi Pohorska brigada. Borili smo se za zmago človeka nad nasiljem.

Ponosni smo tudi na to, ker so med nami, borci NOB, ter ljudmi na Pohorju vezi še žive in še zlasti zmožni zadovoljni, ker je mladi rod — taborniki »Miloša Zidanška« tako povezan z borci brigade in ker ti mladi nadaljujejo tradicijo NOB.

ADI JEVSNIK-LVOV

Dandanes je še sorazmerno skromno število nekdanjih udeležencev NOB, ki so še vedno v rednem delovnem razmerju. Ta številka bi bila skromna, če bi jo primerjali s številom aktivnih udeležencev NOV. Vendar je število nekdanjih udeležencev NOB, ki so še vedno zaposleni, pomemben dejavnik v organizacijah združenega dela.

Večina zaposlenih članov borčevske organizacije je organizirana po podjetjih v aktivih združenj borcev. Poudariti velja, da je dejavnost omenjenih aktivov v marsičem odvisna od števila članov in seveda od njihove aktivnosti. Navsezadnje je odvisna tudi od pomoči in razumevanja vseh ostalih družbenopolitičnih organizacij v OZD.

NAŠI AKTIVI V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Problemi, ki se pojavljajo pri zaposlenih borcih, so posebne narave in se z njimi občinski odbori ZZZB NOV manj ukvarjajo. Prav zaradi tega je reševanje aktualnih problemov zaposlenih članov borčevske organizacije v marsičem odvisno od uspešnega dela aktivov ZB. Za nekatere aktivne bi lahko trdili, da imajo vprašanja, ki zadevajo zaposlene borce, zgledno rešena. Njihovi člani v OZD so družbenopolitično aktivni in upoštevani kot enakopraven partner v vseh organizacijah in samoupravnih organih.

Poznamo pa organizacije združenega dela, v katerih člani borčevske organizacije niso organizirani v aktivne in kjer tudi kako drugače ne delujejo v delovni organizaciji. Seveda je tudi število

članov v aktivih ZB po različnih delovnih organizacijah zelo različno. Običajno imajo aktivni svoj odbor in svojega predsednika.

Že doslej so posamezni aktivni v različnih OZD med seboj izmenjavali izkušnje. Takšne priložnosti so se pokazale na različnih tovariških srečanjih, skupnih proslavah, strelskih tekmovanjih in obiskih delovnih organizacij. Vse pogostejše je prisotna ideja, da bi bila takšna oblika sodelovanja med aktivni zelo koristna tudi v prihodnosti. Zato so se zavzemali še predvsem v severovzhodni Sloveniji. Pred časom sta bila organizirana dva taka sestanka in sicer v 'Elektrovini' v Mariboru ter v 'Železarni' Ravne, v Ravnah na Koroškem. Slednjega so se udeležili pred-

stavniki aktivov ZB iz Elektrokovine Maribor, železarne Ravne, Glin Nazarje, Rudnika svinca Mežica in Izletnika Celje. Vodil ga je predsednik aktivna Železarne Ravne.

Na sestanku so bile izmenjane izkušnje o delu posameznih aktivov ter informacije o tem, kako so rešena nekatera vprašanja borcev NOV v samoupravnih aktivih delovnih organizacij. Med drugim je bilo nakazano vprašanje dodatnega dopusta, ki je v samoupravnih aktivih udeležencem NOV sicer priznan, žal pa ga zaradi določil Zakona, večina udeležencev NOV ne more koristiti, če skupno število dni po ostalih kriterijih presega trideset delovnih dni, odnosno sedemindvajset dni (ker se odštejejo tri dela proste sobote).

Na sestanku so govorili tudi o družbenopolitični aktivnosti članov Združenja borcev v delovni organizaciji in na terenu, o sredstvih ki jih aktivni prejemaajo za svojo dejavnost, o pomoči obolelim članom borčevske organizacije, o nerešenih priznanjih delovne dobe udeležencem NOV, medsebojnih obiskih in drugih zadevah, ki zanimajo zaposlene člane ZZZB NOV.

Udeleženci sestanka so se dogovorili, da se bodo prihodnjič sestali v neki drugi delovni organizaciji in da bodo do takrat že pripravili nekatere konkretne predloge, ki jih bodo posredovali Republiškem odboru ZZZB NOV Slovenije in Republiškem komiteju za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov.

STANKO SLAVEC

S SEJE ZZZB NOV RADOVLJICA

Pomembne naloge v letu 1977

Predsedstvo občinskega odbora ZZZB NOV Radovljica je na seji dne 13. januarja obravnavalo priprave za sklice letnih volilnih konferenc združenj borcev NOV in naloge, ki jih bo borčevska organizacija morala opraviti v letošnjem letu. Te so strnili v okvirni program, ki ga bodo dali v razpravo na razširjeni seji občinskega odbora, na katerem bodo sodelovali predstavniki vseh 19 združenj borcev NOV radovljiške občine. Sklenili so, da morajo biti smernice za program izdelane že v januarju, sestanek s predsedniki pa bo v prvi polovici prihodnjega meseca.

Najbolj zahtevna naloga, ki so si jo zastavili, je vsekakor obravnavati in reševanje vlog proslcev za priznanje dvojnega štetja posebne delovne dobe med NOB. Teh je do 10. januarja prispelo na občinski odbor že 30, računajo pa, da jih do razpisane roka ne bo manj kot 60. Med prosilci, potencialnimi upravičenci, je največ gospodinj in mlajših aktivistov, ki doslej niso iz različnih, tudi upravičenih vzrokov, uredili svojih pravic. Predsedstvo je imenovalo k že obstoječi komisiji za zadeve borcev in invalidov še nekatere člane iz združenja borcev, ki bodo sodelovali v obravnavanju vlog ter v pripravljanju končnih predlogov za potrditev oziroma zavrnitev zahtevkov. Tudi ta posel mora biti opravljen do 1. februarja, nakar bo predsedstvo končno

sklepalo o vsakem upravičencu in mu izdalo ustrezno potrdilo.

Predsedstvo je sklenilo, da bodo letne volilne konference v ZB sklicali v marcu in aprilu, občinsko pa septembra. Do takrat nameravajo razen kadrovskih predlogov izdelati tudi politična izhodišča za nadaljnje delo ZZZB NOV, upoštevajoč letošnje praznovanje 40-letnice prihoda tov. Tita na čelo KPJ, 40-letnice ustanovitve KPS in 30-letnice ZZZB NOV Jugoslavije.

Na seji so izrekli enotno podporo pobudi Pokrajinskega odbora OF za Gorenjsko za ustanovitev Gorenjskega muzeja revolucije v Begunjah, ki je tudi v drugih gorenjskih občinah naletela na vsestransko podporo. Tudi o tej akciji bo tekla razprava v vseh ZB NOV pa tudi v KO SZDL, ki bodo s podrobnimi načrti seznanjale čimširši krog občanov. Predsedstvo je razen tega sprejelo sklep o obrambnih načrtih svoje organizacije, sklep o podpisu družbenega dogovora o ustanovitvi INDOK centra ter potrdilo za predlog komisije za varstvo vojaških grobišč in spomenikov iz I. in II. svetovne vojne, o konkretnih akcijah za 1977. leto, za kar je namenjeno 70.000 din iz občinskega proračuna.

JOŠT ROJC

Tiskovni sklad TV-15

V TISKOVNI SKLAD TV-15 vlagajo občinski odbori ZZZB NOV in ZRVS, družbenopolitične skupnosti, družbenopolitične organizacije, delovne organizacije in posamezniki denarne prispevke po svojih možnostih in preudarku.

TISKOVNI SKLAD TV-15 pri republiškem odboru ZZZB NOV Slovenije se uporablja za denarno podporo glasilu ZZZB NOV Slovenije in ZRVS Slovenije za premostitev težav ob raznih podražitvah papirja, tiskarskih strojev ter povečanju drugih stroškov, ki jih terja sodobnejše urejanje in tiskanje glasila.

TISKOVNI SKLAD TV-15 upravlja petčlanski odbor, ki ga imenujeta republiška odbora ZZZB NOV Slovenije in ZRV Slovenije.

Odbor daje o svojem delu in o stanju sklada poročilo republiškima odboroma vsako leto.

Sredstva TISKOVNEGA SKLADA TV-15 se zbirajo na tekočem računu: Republiški odbor ZZZB NOV Slovenije, številka 50100-678-45473, tiskovni sklad TV-15.

Zvezni odbor ZZZB NOV Jugoslavije je lani na svoji četrti seji sprejel pravilnik o pokopavanju umrlih udeležencev NOB Jugoslavije.

Kljub temu da gre za malce neprijetno temo smo menili, da moramo naše bralce seznaniti z vsebino pravilnika.

V pravilniku je navedeno, da je na celotnem ozemlju SFRJ umrli udeleženec narodnoosvobodilnega boja ne glede na datum vstopa v osvobodilni boj, način, položaj in funkcijo, ki jo je imel v NOB in po njej deležen naslednje počastitve:

- polaganje »borčevskega venca« k mrtvaškemu odru
- častne straže ob mrtvaškem odru
- zadnjega slovesa

»Borčevski venec« je enak za vse ozemlje SFRJ in ima naslednjo obliko: je okroglo oblike in je izdelan iz lovorjevih listov. Venec meri v premeru 50 cm (zunanj obod), v sredini pa je peterokraka zvezda iz svežega ali umetnega cvetja. K vencu je privezan trak v barvah jugoslovanske zastave na katerem je na levi strani napisano ime umrlega borca, na desni pa »Zveza združenj borcev NOV Jugoslavije«.

V pogrebnem sprevodu mora venec nositi pripadnik enote teritorialne obrambe, civilne zaštite, borec NOV ali

POGREBNE SVEČANOSTI

mladinec. Venec mora biti položen k mrtvaškemu odru.

Naj dodamo, da je za venec dolžna poskrbeti organizacija ZZZB NOV in sicer občinska organizacija ali krajevno združenje.

Pravilnik nadalje navaja, da mora biti častna straža za umrlega udeleženca NOB ob mrtvaškem odru, neposredno pred začetkom pogrebne sprejeda. Glede narave udeležbe posameznika v častni straži odločajo s pomočjo dogovora v vodstvu krajevnih ali občinskih družbenopolitičnih organizacij.

V pogrebnem sprevodu je po določilih pravilnika potrebno nositi pred krsto blazinico z odlikovanji, plaketa in drugimi priznanji, ki jih je v času življenja dobil umrli udeleženec narodnoosvobodilnega boja.

Od umrlega člana ZZZB NOV se z

govorom poslovi predstavnik organizacije ali druge družbenopolitične organizacije.

Naj dodamo, da je počastitve, ki jo določa omenjeni pravilnik deležen tudi tisti udeleženec NOB, ki ga sicer pokopavajo z vojaškimi častmi ali organizirajo pogreb druge družbenopolitične organizacije, družbene organizacije, organizacije združenega dela ali druge institucije po predhodnem dogovoru med organizacijo ZZZB NOV in organizatorji pogreba.

S častmi, ki smo jih navedli, se ne pokopavajo, kot je navedeno v pravilniku sledeče osebe — udeleženci narodnoosvobodilnega boja:

- kdor se je z oporoko ali ustno v času življenja odrekal teh časti;
- udeleženec, ki je bil s pravnomočno sodbo sodišča obsojen na nepogojno kazen odvzema prostosti za

kazniva dejanja proti temeljem socialistične samouprave ureditve Jugoslavije in varnosti dežele ali za kakšno drugo hujše kaznivo dejanje, storjeno z naklepom;

— kdor je bil zaradi delovanja, ki nasprotuje osnovnim ciljem ZZZB NOV Jugoslavije oziroma zveze komunistov Jugoslavije, izključen iz članstva ZZZB NOV.

Organizacija pogreba

Organizacijo pogreba umrlega udeleženca NOB, ki je določena s tem pravilnikom, prevzema organizacija ZZZB NOV v sodelovanju z organizacijo Socialistične zveze delovnega ljudstva, z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in seveda z družino pokojnega če tega niso prevzele že druge organizacije (organizacije združenega dela, družbene organizacije itd.)

Občinske organizacije oziroma občinski odbori ZZZB NOV morajo sodelovanje organizacije in združenj pri pogrebi določiti s svojimi pravilniki, pri čemer upoštevajo posebnosti in navade v posameznih socialističnih republikah in pokrajinah. Pri vsem tem pa morajo seveda upoštevati tudi določila pravilnika o katerem smo danes govorili.

Nikoli ne sme človek, kot posameznik, niti narod kot celota misliti, da je zanj prišel konec. Kljub strahotam! So pa strahote, ki jih lahko doživi in doume v pravi meri le človek! Obupati pa kljub temu ne sme! Tudi takrat ne, kadar celo narava pobesni in svoj bes strese nad ljudi, da se v trenutku zavedo, kako majhen delček narave je človek in kako bedna in nemočna bitja ostajajo ob vsem.

Izgubo posesti lahko nadomestimo. Za vse ostalo zlo nas potolaži čas. Le eno zlo je neozdravljivo in najbolj nevarno, če narod dvigne roke od sebe!

STAREGA BREGINJA NI VEČ — ROJEVA SE NOVI

Trenutek, pravzaprav samo dva trenutka sta bila potrebna, da je stari Breginj klonil. Debele kamnite stene starih hiš so v obeh vojnah kljubovale granatam, strehe divjemu pišu vetra, ki ima tu pod Kaninom, kot pravijo domačini, vedno mlade! Lani pa je stari Breginj klonil, klonil počasi kot starec, ki si z drhtečimi rokami in z drsajočimi koraki išče v poletni vročini prostor ob studencu, kamor bi rad pokleknil, da bi se napil sveže in hladne vode!

Starega Breginja ni več, ostalo je sicer le še nekaj hiš, ki so si jih uspeli gospodarji temeljito preurediti in pa nekaj hiš, ki sedaj sodijo pod okrilje spomeniškega varstva. Rojeva se novi Breginj! Še več, rojeva se jutrišnji Breginj z novimi navadami, z drugačnim načinom življenja, ki ga ne bodo prinesli novi ljudje, temveč ga bodo morali zaživeti sedanji Breginjci-domačini!

Stare navade so še vedno zakoreninjene, zakopane globoko v nas, morda globlje kot krste naših prednikov. Tudi Breginjci imajo svoje navade, svoje želje in zahteve, življenje, ki ga ne živijo sami zase, kot so ga nekoč, ko so za Breginj vedeli le domačini in le redki tuji.

Tudi v novem Breginju, ki ga zdaj gradijo, se bodo dela nekoč končala. Ostali bodo domačini, povečini starejši ljudje, ki bodo morali sprejeti nove navade, drugačen način življenja kot so ga bili leta in leta vajeni živeti za debelimi zidovi svojih hiš in ograjenih dvorišč.

Z najmočnejšimi koreninami se ovije srca ljubezen do grude. Človeku, po svetu pregnanemu ali iz zemlje izruvanemu, se toži najprej po koči, po njivi, po senožeti, celo po siromašnem lazju, nato šele po materi, sestrah, bratih... V nas vseh se pretaka kmečka kri in v tej krvi ljubezen do zemlje.

V novo okolje se bodo zagotovo najtežje vživeli kmetje in pa seveda tudi tisti, ki sicer niso kmetje pa brez zemlje ne morejo živeti! Novo naselje Breginja je kaj malo podobno nekdanjemu Breginju, strnjnemu, kmečkemu naselju. Ne da bi zagovarjal staro, vendar tu so ljudje, ki drugače kot so živeli celo življenje, tudi v prihodnje ne bodo znali živeti. Razen seveda izjem, ki potrjujejo pravilo!

Novi Breginj raste in se razvija v novo urbano celoto. In ko bo Breginj tak, kakršnega so si zamislili načrtovalci, bo poskrbljeno v Breginju za vse. Za mlade, za stare, za družabno življenje vseh! Tudi za živino tistih nekaj kmetov in gospodarjev kmetij v Breginju, ki imajo zdaj po raznih »šupah« in »lopah« še po nekaj glav živine.

»Posebno veliko živine v Breginju nikoli ni bilo. Takole okoli 130 glav pa skoraj vedno. Zdaj po potresu je te

Včasih je imela kmetija ALDA BRICA v Breginju številko 151. Če bodo dela potekala po načrtih, bo že letos tudi za njega in njegovo družino zagotovljena hiša.

Aldo ima 47 let, kmet je bil vse življenje, vendar danes se ne ve kaj bo. Sam je prepričan da bo še vedno ostal kmet, saj kaj drugega v življenju sploh še ni bil.

živine ravno za polovico manj. Naš kraj tudi ni bil posebno kmetijsko napreden. Večino krav smo še do potresa naravno pripuščali. Sam sem redil včasih dva, včasih celo tri plemenske bike. Lani spomladi je sodelovanje s kmetijsko zadrugo, kar zadeva odkup mleka, nekoliko zaživelo, saj so iz vasi vsak dan odpeljali okoli 500 litrov mleka. Prej so vaščani delali sire sami doma, zdaj pa je v vasi manj živine pa ljudje, ne vem zakaj, zopet delajo raje doma sir kot da bi mleko prodali. Le okoli 120 do 140 litrov se ga trenutno še zbere vsak dan v Breginju. Večino živine smo prodali! Prej sem imel v hlevu vedno po pet ali šest glav govedi in še kakšnega konja. Zdaj imam le tri ovce in eno telico pri znanih v reji, za vsak primer veste, če bom še kdaj kmet! Vidite, pri 47 letih se moram spraševati ali bom kmet ali ne? Pa kaj naj bi bil sicer drugega kot kmet, vendar...

Zgradili nam bodo hišico, tako kot ostalim vaščanom in pravijo, da bo zgrajena že letos, da se bomo že letos preselili iz te barake, kamor smo se vselili pred mesecem, kmalu za tistim hudim mrzom.

Sena imam za to živino, kolikor jo imam sedaj, nakošenega za dve in celo več let, vendar, če samo eno leto ne bom pokosil vseh teh naših košenic, se bo zarasla robida.

Zdaj v Breginju delajo skupno hleve za živino iz cele vasi. Seveda, k novim hišam ne sodi še hlev, tako kot nekoč, to dobro vem, vendar se mi kmetje vprašujemo in prav zanima nas, kako bomo gospodarili v tem skupnem hlevu, je bolj zase kot za zapis v beležko razmišljal kmet Aldo Bric.

Pri nas v Sloveniji že imamo nekaj skupnih hlevov, kjer kmetje z več ali manj uspeha dobro gospodarijo. Vedeti pa moramo, da so bili ti skupinski hlevi, vsaj do sedaj, zgrajeni na kmetijsko dokaj razvitem območju in pa tam, kjer so bili razviti medsebojni odnosi, kjer so si kmetje z ekonomsko računico za prirejo mleka ali mesa v takih hlevih na čistem. Tu v breginjskem kotu, kjer kmetijstvo še ni toliko napredovalo kot drugod, se kmetje, zdi se, da upravičeno sprašujejo, kam in kako s kmetijstvom v prihodnje? Ze letos bodo zgrajeni skupni hlevi. V Breginju za 60 glav, za nekaj manj glav pa v Robedišču in Podbeli, kasneje pa še v Sedlu, Stanovišču in Volarjih.

Nedvomno čaka tudi kmetijske strokovnjake s tega območja dokaj težka in odgovorna naloga. Da bodo uspeli kar najbolje organizirati delo in vse ostalo kar sodi k delu v skupnem hlevu, tudi odnose, bodo morali prehiteti celo zakon o združenem delu. Pri tem se bodo srečevali z vrsto neznank! Vendar v to kisllo jabolko bodo morali ugrizniti vsi, tako kmetje kot tudi strokovnjaki in politični delavci v občini. Namreč v hlevih bodo imeli kmetje po eno, nekateri po štiri, drugi zopet po dve glavi živine... Kako torej konkretno v teh skupnih hlevih deliti delo, deliti sredstva, deliti dohodek, riziko?! Tega namreč vse do sedaj ni še nihče natančno povedal. Žal tudi zakon o združenem delu ne!

Od življenja nikoli ne zahtevaj več, kot ti lahko da, kajti to je edini način, da nismo nesrečni!

Tega načela se skromni Breginjci dobro zavedajo. Stari in mladi! Preveč gorja so že občutili na svoji koži. Pa vendar ne morejo brez želja!

Starejši vaščani so se kaj radi ob

prostem času, predvsem pa ob nedeljah, zbirali v vaški gostilni. Zdaj te gostilne, kjer so tekli vsakdanji pogovori, razširjale novice, sklepale kupčije in poznanstva, ni več. Ti ljudje pa so še ostali in živijo še vedno v Breginju. V novem Breginju!

Mladi so se zbirali v prostorih pod nekdanjo pošto. Tam so imeli celo svoj klub. Okoli 30 mladih je bilo v tem klubu. Družabno življenje je bilo že dokaj razvito. Zdaj ponovno oživlja! Vendar kljub temu, ko bo v novem Breginju zgrajena še šola, vzgojnovarstveni zavod, trgovina z bifejem, se bodo tudi mladi, vsaj tako pravijo, še vedno spominjali starega Breginja, čeprav bodo živeli v novem in se jim bo čez čas novi Breginj še bolj priljubil in z njim vse, kar bo novega v njem. Kajti z razvojem Breginja bodo rasli tudi sami!

V mladosti so solze brez bolečin, v starosti bolečine brez solza!

Marijo Bric iz Breginja je bolezen priklenila na stol. Pomaga si le s palico, kot pomoč namesto tretje noge. Njihova hiša v Breginju je še lani imela številko 151. Tudi še danes dobivajo pošto na to hišno številko, čeprav s si novo družino že nekaj časa živi v baraki. Marija Bric je stara že 75 let in kar pol stoletja je preživela v hiši številka 151, ki ni preživela potresa... Solze so se ji že zdavnaj osušile. Preveč je bilo zanjo na tem svetu že gorja! Zelezo se kali v ognju, ljudje v nesreči!

Kaj bo Breginju prinesla letošnja pomlad? To se vprašujejo domačini. Obetajo si veliko! Hvaležni so vsem, ki so karkoli prispevali za njih, da jim je bilo takrat, ko jim je bilo najhujše, vsaj nekoliko lažje! Niso bili sami in to jim je veliko pomenilo. Kljub vsemu pa nestrpnost pričakujejo, kaj jim bo prinesel letošnji, predvsem letošnji Breginj.

Pregovor pravi, da se dan po jutru ravna! In če se bo lanski Breginj ravnal po letošnjem in ta po prihodnjemu, bo zrastle res pravi Breginj, breginjski Breginj, v katerem bodo zaživeli Breginjci, čeprav v novih hišah, tisto breginjsko življenje, kakršnega so bili vajeni živeti, odkar živijo v Breginju. Samo tak Breginj bo njihov Breginj. Zatorej priskuhajmo njihovim željam!

Riba v vodi molči, zver na zemlji besni, ptič v zraku žrgoli. Breginjci pa imajo v sebi tišino morja, besnenje zemlje in godbo zraka!

In tega ne smemo pozabiti, seveda, če želimo, da bi se Breginjci v svojem Breginju počutili domačine!

TONE URBAS

Vedno delavni — nikoli utrujeni!

Združenje borcev iz Kobarida združuje borce iz Kobarida in vasi Sužid, Svino, Trnovo, Ladra in Smast. Kar 256 članov šteje ta organizacija, katere tajnik je že deseto leto ALFONZ PERAT, s katerim sva se pred dnevi pogovarjala o delu njihove organizacije. Tako je povedal.

»Tako kot povsod po Sloveniji se tudi naša organizacija ZB srečuje s številnimi vsakodnevnimi težavami, zato jih posebej ne bi našteval.

Morda bom neskromen, vendar moram pohvaliti našo organizacijo, naše člane, ki so se od prvega do zadnjega vključili v številna dela in akcije, da bi bile posledice po potresu kar najhitreje odpravljene.

Stanovinske težave borcev smo imeli do potresa v celoti urejene, sedaj pa jih rešujemo po svojih možnostih, saj veste kako je, če sto

ali še več družin ostane brez strehe nad glavo.

Tudi zahtevke za priznanje statusa borca smo do sedaj uspešno rešili za vse, ki so izpolnjevali pogoje. So še vedno nekateri, ki hočejo na vsak način uveljaviti priznanje statusa borca, čeprav nimajo za to pogojev. Celotrikrat zapored smo dobili zahtevke nekaterih, ki jim statusa borca komisija ni priznala pa še kar naprej vztrajajo s svojimi zahtevki.

Posebno vprašanje je tudi vprašanje priznanj statusa borca borcev prekomorskih brigad, pri čemer ostajamo v večini primerov nemočni.

Člani naše organizacije se tvorno vključujejo v vsa družbeno-politična dogajanja v kraju in občini. Celotrikrat imamo svojega predstavnika. Nekateri člani imajo po dve ali celo po štiri funkcije. Seveda smo najbolj delavni v krajevnih organi-

ALFONZ PERAT, dolgoletni tajnik krajevnice organizacije ZB v Kobaridu

zacijah, kar je tudi razumljivo, saj tu živimo in dobro poznamo ljudi, njihove zahteve, želje in potrebe.

Vprašali ste s katerimi organizacijami v kraju najbolj sodelujemo? Moram reči, da z vsemi, posebno pa še s planinskim društvom in osnovno šolo. V planinskem društvu so najštevilnejši študenti s katerimi smo navezali dokaj tesne stike. Ze vrsto let skrbijo za spominska obeležja na težko dostopnih krajih na Krnu, Dovc planini, na Stolu, Matajurju in drugod, kjer so naši tovariši žrtvovali največ, kar lahko žrtvuje človek za svojo domovino! Osnovnošolci pa so pred dvema leti naredili skulpture, jih postavili na sedem mest v okolici Kobarida kjer so padli borci in domačini. Ob takih obeležjih se seveda zberemo ob posebnih priložnostih in z mladimi obujamo spomine na težke dni naše revolucije! TONE URBAS

BOJ ZA VSE BOLJ ČLOVEŠKI SVET

Samo eno izmed vprašanj, ki jih je prinesla akcija ČLOVEK, DELO, KULTURA: »Smo uspeli, da se bo naš delovni človek in občan otreseel vezi in spon miselnosti, da kultura ni za delovne in žuljave roke?«

Mnogo je bilo napisanega o akciji »Človek, delo, kultura«. Toliko, kolikor ta skupna akcija izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije in slovenske izdaje časnika Komunist, v katero je bila vključena tudi socialistična zveza, prav gotovo zasluži! Med drugim to, da z dvigom delavčeve kulturne ravni dvigamo njegovo izobrazbeno raven, s čimer ga hkrati usposabljammo za odgovornega in ustvarjalnega samoupravljalca. Slednje pomeni, da brez kulture ni uspešnega samoupravljanja, vemo pa, da brez uspešnega samoupravljanja tudi ni socializma. Zato: Kadar govorimo o naši kulturi, lahko govorimo samo o socialistični samoupravni kulturi.

veniji, tako v krajevnih skupnostih kot v organizacijah združenega dela, v šolah in na univerzi — objavljene v slovenski izdaji časnika Komunist, nas ob teh iskrenih prizadevanjih za uveljavljanje samoupravne in demokratične kulture spremlja neko toplo notranje zadovoljstvo, ki bi ga lahko imenovali tudi zahvalo vsem, ki so nam v devetnajstošestinsedemdesetem letu darovali akcijo »Človek, delo, kultura«.

Kdo bi se ne razveselil misli, da je akcija »Človek, delo, kultura« dokazala široko in množično zavzetost za ustvarjalnost, pa naj bo le-ta še tako skromna in samorastniška! Ali tega, da je bila ta plemenita akcija tudi boj proti

kulturnega prostora, saj gre za akcijo izjemnih razsežnosti, ki so jo v svoj program sprejele že vse slovenske občine in ki je, čeprav v samo slabem letu, pustila za seboj trajen pečat. Napake, malodušnost in spanje na že doseženem, bi se nam utegnile kdaj tudi krepko maščevati.

Strahu bi pravzaprav ne smelo biti. Za nami je leto, v katerem so se komunisti odkrito pogovorili o položaju kulture ter o svojem delovanju na tem področju. Kadar pa se komunisti kaj dogovore, mora biti to tudi storjeno. Odgovornost je velika in naloga nič kaj lahka! Z eno mislijo: Gre za širjenje in prisotnost kulture tam, kjer do danes še ni prodrla, tam, kjer delovni ljudje živijo in delajo, v vseh porah našega socialističnega življenja.

Le tako bo lahko kultura resnični odraz naše družbe. Le tako bomo lahko mirno in s pogledom, ki ne bo povešen, pritrdilno odgovorili na eno izmed vprašanj, postavljenem ob tednu »Človek, delo, kultura« v Postojni. »Smo uspeli, da se bo naš delovni človek in občan otreseel vezi in spon miselnosti, da kultura ni za delovne in žuljave roke?« je vprašal Mladen Zupanič. Le tako bo naša kultura zaživela v duhu sprejetega zakona o združenem delu in njegovih revolucionarnih načelih, le tako bo kultura postala sestavina našega vsakdanjega življenja.

Ob koncu predstavitve akcije »Človek, delo, kultura« bi veljalo opozoriti, da vsebinsko še tako bogat delovni program ni vedno porok za uspešno akcijo! Naj ob tem zapišemo besede Franca Šetince, sekretarja izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije: »...da moramo razvijati vse vrste boja za vse bolj človeški svet, ki ga brez socialistične samoupravne kulture v naših družbenih razmerah ne bo mogoče bojovati in izbojevati!« To pa pomeni boj z vsem žarom, z zavzeto pripadnostjo domovini, v katerega mora biti vključen sleherni izmed nas, tako v delovnem kot v domačem okolju, kajti socialistična samoupravna kultura ni le stvar nekaterih, temveč vseh organiziranih socialističnih sil, posebno komunistov, kar je potrdila tudi akcija »Človek, delo, kultura«.

MILENA STRAJNAR

RAZPIS ZA NAGRADE „4. JULIJ“

Svet Sklada Zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije za podeljevanje nagrade »4. julij« poziva državljane, organizacije združenega dela, združenja in društva, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge, da predlagajo kandidate za nagrado »4. julij« , ki se bodo podeljevale v letošnjem letu.

V poštev za nagrajevanje pridejo stvaritve in dela, objavljena ali ustvarjena v letu 1976.

Nagrade se podeljujejo za objavljena in izvedena umetniška dela in stvaritve na temo narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije iz: književnosti (semkaj sodi tudi mladinska in otroška literatura), publicistike, zgodovinskih in drugih družbenih ved (vključujoč učbenike itd.), likovnega in glasbenega ustvarjanja, scenskih umetnosti ter filma.

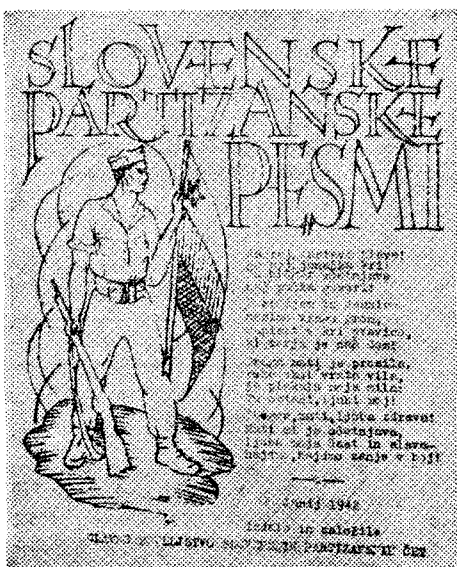
Denarne nagrade se podeljujejo posameznikom, priznanja pa skupini, znanstveni ali strokovni ustanovi, družbenopolitični ali organizaciji združenega dela, združenju ali društvu.

Predlogi za nagrade »4. julij« morajo biti dokumentirani in ob razloženi, vsebovati morajo dovolj elementov za oceno vrednoti dela ali stvaritve kandidatov, predloženih za nagrado. Dela s področja književnosti, publicistike in zgodovinskih ved mora predlagatelj poslati v najmanj treh primerkih.

Svet Sklada bo odločal samo na osnovi dostavljenih predlogov in ne bo po lastni iniciativi razširil seznama kandidatov niti ne bo razpravljajal o predlogih iz minulih let.

Rok za sprejem predlogov je 15. marec leta 1977, nagrade pa bodo podelili ob Dnevu borca.

Svet Sklada ZZB NOV
Jugoslavije za dodeljevanje
nagrad »4. julij«

Revolucionarna in osveščevalna vloga kulturnega snovanja je bila potrjena v našem narodnoosvobodilnem boju.

ri, ki v svoji vsebini povezuje mnogo več kot samo kulturno snovanje, kar je bilo ob akciji »Človek, delo, kultura« ne enkrat poudarjeno.

Prav v teh prizadevanjih podružljanja kulture in kulturne politike, ki naj bi se tudi v prihodnje odvijalo pod vodstvom zveze komunistov kot nujna posledica in potreba našega vedno bolj razgibanega in vsebinsko bogatejšega življenja, je akcija, namenjena človeku, kulturi in delu, dala prispevek ogromne vrednosti. In ko tako prebiramo odmevne zapise o akciji »Človek, delo, kultura« — izvedena je bila širom po Slo-

težnjam odtrgati kulturo od življenja in združenega dela ter jo dvigniti nad vsa družbena dogajanja. V naši beležki so našle svoje mesto kritične besede, naperjene proti vsem tistim, ki preračunajo ločujejo poklicno od ljubiteljske kulture pa očitek, da vse preveč govorimo o denarju ter mnogo premalo o vsebini in izročilu socialistične samoupravne kulture in ob tem kaj radi pozabljamo, da lahko dinar, ki ga imamo na voljo, z delovno zagnanostjo in pripadnostjo stvari, potrojimo. Prebrali smo tudi, da je na teh Komunistovih tednih napredna misel dobesedno zaživela.

Ob vsem tem ugotovitve, da razprave niso bile povsod enako dobro pripravljene in politično podkrepljene, preveč manifestativne in premalo delavne, in da so tudi sredine, v katerih akcije »Človek, delo, kultura« sploh niso izvedli, ne zmanjšuje pomena te akcije izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije in slovenske izdaje časnika Komunist. Omeniti je namreč treba, da so bili skoraj povsod sprejeti programi, kako naj prizadevanja na področju utrjevanja in razširjanja samoupravne socialistične kulture, katere nosilec je in mora biti ljudstvo, gledajo tudi v prihodnje.

Hkrati se je postavilo vprašanje, kar je povsem razumljivo, kaj storiti, da bi v okviru tovrstnih prizadevanj postala akcija »Človek, delo, kultura« naša stalna praksa. Vprašanje, kateremu umestnosti (in ob predpostavki, da bi mu ne utegnili dovolj pozorno prisluhniti, celo zaskrbljenosti!) v prid govori tudi ugotovitev, da smo prvič v razvoju naše samoupravne socialistične družbe, kar niti ni tako kratko obdobje, posvetili takšno pozornost kulturi v vseh njenih razsežnostih. Razveseljiva ugotovitev z žalostnim prizvokom, bi lahko rekli! Posebno ob resnici, da je kultura tudi odnos človeka do človeka, delavca do sodelavca, človeka do okolja, kar je bilo ob akciji »Človek, delo, kultura«, ki bo uradno sklenjena maja letos, poudarjeno.

V imenu slednjega moramo storiti vse, da bo akcija »Kultura, delo, človek« postala trajna sestavina našega

partizanska ljudska pesem

DOB

Brigada Gubca, hej!
Dolina Mirne,
sovražnikova, doklej?
Potrpljenje nas mine.
Fašisti v gradu Dob,
oboroženi so do zob,
za debelimi zidovi,
njihovi bodo grobovi.
Udarina sila
zidove ruši,
trojka bombašev
se dosti ne trudi,
zavzema nadstropja,
k tlom jih prisili,
fašisti na kraju
za mir so prosili.

SREČKO GRAŠIČ

K obletnici napada na Dob v Mirenski dolini, poklanja borec II. čete II. bataljona Srečko, vsem borecem Gubečeve brigade, do sedaj še neobjavljeno pesem.

beležke

BEŽIGRAJSKA GALERIJA

V Bežigrajski galeriji na Titovi cesti v Ljubljani razstavlja svoja dela akademski slikar MILAN FRAS, član bežigrajske sekcije DSLU. Razstava bo odprta do 29. januarja tega leta. Akademski slikar Milan Fras se je rodil 16. septembra 1921 v Gorenji vasi nad Škofjo Loko. Slikarstvo je študiral na akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri profesorju Gabrijelu Stupici, kjer je leta 1950 diplomiral pri profesorju Mariju Preglju. Je član Društva slovenskih likovnih umetnikov in njegove Bežigrajske sekcije in se je doslej predstavil javnosti z mnogimi samostojnimi in skupinskimi razstavami. Od leta 1950 dela na šoli kot likovni pedagog. Med naslovi njegovih slik najdemo tudi naslednje: vojna, vrtnice, obrazi, na deželi, potres, babica, Krka, sorško polje, barje, ona on, kar vse dokazuje, da se zanima po eni strani za intimno izpoved o domači pokrajini, po drugi pa za človeške in družbene odnose ter dogodke.

Začenja se novo leto mednarodnih odnosov. Kaj bo v njem prevladovalo: mir ali vojaški spopadi? Fotografiji sta s svetovne razstave fotografije v Amsterdamu. Foto: E. Selhaus.

Prizadevni tako kot nekoč

Januarja in februarja se bodo v vseh slovenskih občinah zvrstile redne letne konference borčevskih organizacij. V nekaterih občinskih organizacijah ZZB NOV so s pripravo gradiva za konferenco šele na začetku, marsikje pa so se že dogovorili, katerim težavam bodo na konferenci in seveda tudi v prihodnje, namenili največ pozornosti.

Občinska organizacija ZZB NOV v Ajdovščini vključuje v 34 borčevskih in dveh invalidnih združenjih kar 3.148 članov, med katerimi je kar 891 žensk. Spričo tega, da na področju ajdovske občine živi še dokaj številno kmečko prebivalstvo, sva ob nedavnem pogovoru z **DANILOM KOMACEM**, predsednikom občinske organizacije ZZB NOV v Ajdovščini, posvetila večino pogovora prav težavam in delu, ki se nanaša na delo

Predsednik občinskega odbora ZZB NOV v Ajdovščini Danilo Komac

njihove organizacije, v kateri so vključeni tudi številni kmetje-borci.

»Večina kmetov-borcev iz naše ga območja je bila v prekomorskih brigadah«, je pripovedoval predsednik Komac, »zato je tudi razumljivo, da smo v zadnjem času prejeli skoraj 500 vlog za priznanje statusa borca. Do sedaj smo uspeli ugodno rešiti le 110 prošenj, oziroma zahtevkov. Moram reči tudi to, da je bilo med temi 110 ugodno rešenimi prošnjami le 20 prošenj delavcev, vsi ostali prosilci pa so bili kmetje. Številni kmetje-borci, zdaj tudi kooperanti kmetijskega kombinata v Vipavi, so si kupili od tri, štiri, v večini primerov do pet let, v izjemnih primerih pa tudi deset let manjkajoče delovne dobe, tako, da zdaj poleg tega, da uspešno sodelujejo s kombinatom, prejema tudi borčevsko pokojnino. To pa se v veliki meri odraža tudi v osebnem življenjskem nivoju, kot tudi v vedno hitrejšem napredku naših vasi!«

— Nam lahko poveste, kako je od uvedbe delegatskih razmerij, na vašem območju zaživel delegatski sistem?

»V teh dveh letih, moram reči, da so se vsi aktivni člani naše ZZB NOV v Ajdovščini vključili v delegatski sistem, saj imamo delegate borce domača v vseh zborskih občinah, v samoupravnih interesnih skupnostih, v skoraj vseh občinskih družbenopolitičnih organizacijah od sindikatov, SZDL, ZRVS, ZKS, krajevnih skupnosti itd.

Poleg tega moram še posebej poudariti, da je veliko naših članov vključenih v delo pri posameznih krajevnih skupnostih, kjer se še s posebno voljo in zavzetostjo vključujejo v vsakovrstna dogajanja na vasi!«

TONE URBAS

borbe. Kot zanimivost so na dvorišču na ogled tudi vešala, na katerih se je po končani vojni obesil zločinec Rudolf Höss.

Vrnitev domov je bila sicer napolnjevala še z nekaterimi ogledi turističnih znamenitosti, a pretresljivega vtisa taborišča Auschwitz tudi pijača, glasba in humor niso mogli pregnati.

VINKO BEVK

● CELJE

Delovna organizacija »Janko Škvarča«

Člani terenske organizacije ZB NOV »Janko Škvarča« so imeli ob koncu leta delovni sestanek in občni zbor. Na njem so obravnavali tri ključne točke. Najprej so do potankosti preanalizirali najnovejša določila iz Zakona o ponovni možnosti uveljavitve dobe iz NOB. Nato so razpravljali o referendumu za samoprištevek za gradnjo vrtcev, šol in drugih družbenih ustanov, v zadnji točki pa so se dotaknili pregleda preteklega dela, o katerem je izčrpno poročal tovariš Petan.

Terenska organizacija primerno skrbi za svoje borce in onemogle. Vsako leto pripravi tudi prijateljsko in tovariško srečanje s pogostitvijo. Žal pa je bil letos obisk začuda majhen. To je navedlo člane odbora, da razmislijo o tem ali je srečanje še potrebno in v kakšni obliki.

FERDO ŠIRCA

● RADOVLJICA

Priznanja ob prazniku JLA

Po sklepu sveta za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito so tudi ob letošnjem praznovanju praznika JLA podelili v radovljiški občini priznanja občinske skupščine »Plaketo ljudske obrambe« za leto 1976.

Plaketo so prejeli: garnizija JLA Bohinjska Bela za dolgoletno uspešno sodelovanje z vsemi strukturami ljudske obrambe v radovljiški občini, kolektiv Knjigovoznice in tiskarne Radovljica za uspešne organizacijsko-tehnične in vse-

binske priprave na področju informativno-propagandne dejavnosti, odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito krajevnih skupnosti Podnart za aktivno delovanje vseh organov KS na obrambnih pripravah, Štefka Kemperle iz krajevnih skupnosti Srednja vas v Bohinju za dolgoletno požrtvovalno organizacijsko delo v štabu civilne zaščite v krajevni skupnosti in Stanko Habjan iz Kroke za dolgoletno uspešno poveljevanje v enoti teritorialne obrambe.

Plakete je podelil na osrednji občinski proslavi JLA v ponedeljek, 20. decembra, v festivalni dvorani na Bledu, predsednik sveta za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito ing. Polde Pernuš.

JOŠT ROLC

Ste se že prijavili za »Spominski polet v Egipt« dne 28. februarja.

Za nepozabni štiridnevni izlet se prijavite na naslov: Turistična agencija INEX, 61000 Ljubljana, Titova 25.

● NOVA GORICA

Dober začetek

Prvo predavanje letošnjega programa v okviru splošno vojaškega usposabljanja vojaških starešin je v novogoriški občini uspelo. V 21 osnovnih organizacijah so imeli predavanja o ljudski obrambi in notranjih zadevah, ki se jih je udeležilo približno 1740 starešin, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in članov odborov za ljudsko obrambo v vseh krajevnih skupnostih.

Sedaj so v teku predavanja o ogledu sistema oddelka, voda in čete v zasedi. To je priprava na letošnje taktično-orientacijske pohode in organizacijsko čet na terenu. Hkrati bodo letos ti pohodi tudi izpiti v praksi. Vsi, ki bodo izpit opravili, se jim bo to šlo za 6-dnevno vojaško vajo. Pohodi bodo aprila in maja, v tem času pa bodo odbori osnovnih organizacij pripravili za udeležence še posebne seminarje.

MILE GOJKOVIČ

● PREBOLD

Jamarji so zborovali

Jamarji iz Prebolda so imeli svoj občni zbor, na katerem so pregledali delo za dveletno mandatno obdobje in izvolili novo vodstvo. Njihovo delo v preteklih dveh letih je bilo označeno kot zelo uspešno. Na jamarško-raziskovalnem področju so uspeli organizirati kar sedemdeset raziskovalnih akcij in pripraviti dokumentacijo. S svojo dejavnostjo pa so se jamarji vključili tudi v širša družbena dogajanja in začeli sodelovati z ostalimi organizacijami in društvi v občini. Prirejali so jamarške pohode za planinska društva in ostale občane, zlasti mladino. Njihova aktivnost ni ostala prikrita niti jamarški zvezi Slovenije, ki jih je za delo odlikovala z zlatim odličjem zveze. V skrb je posvetilo vodstvo kluba obujanju in negovanju revolucionarnih tradicij NOB. Mimo njih pa ne gre tudi nobena delovna akcija. Sodelovanje z vsemi faktorji družbeno-političnega življenja je bilo v minulem obdobju resnično vsestransko in uspešno.

DARKO NARAGLAV

● LOKAVEC

Odkritje grobnice neznanim borcem

Ena od poglavitnih nalog ZZB je tudi ta, da skrbe za postavitev in vzdrževanje spomenikov padlim borcem v NOB. V Lokavcu pri Ajdovščini je or-

● KOPER

Koprsko gledališče v duhu JLA

Tudi v koprskem gledališču je bila svečana akademija ob prazniku JLA. Ob tej priložnosti so prebrali številna imenovanja v višje vojaške čine. Sledil je kulturni program, ki so ga pripravili mladinci osnovnih in srednjih šol.

Potrebno je poudariti, da je obala pravzaprav že celo leto živela v atmosferi praznovanja obletnice JLA in osvoboditve naših narodov. Med letom so potekala številna tekmovanja v tem duhu in kulturne prireditve s slavnostnimi akademijami. Tudi mladina se je vključila v ta praznovanja in imela številne konference na vseh stopnjah šolanja na temo »35 let vstaje in 35 let JLA«. Tako ohranja in razvija revolucionarne tradicije.

Delegacije so obiskale tudi obmejne enote JLA. Pri vsej tej dejavnosti so v enaki meri sodelovali ZRVS, SZDL, DPO, štabi TO, ZSMS ter odgovorne strukture občinskih skupščin in obalne skupnosti. Pomoč je bila tudi materialna, kar je še dodatno vplivalo na uspeh celotne in široko zasnovane akcije.

ŠTEFAN CAFUTA

● CERKNO

Obiskali smo Auschwitz

Turistično društvo in ZZB Cerkno sta organizirala tridnevni izlet v Avstrijo, Češko in Poljsko v začetku meseca oktobra. Avstrijo več ali manj že poznamo, ali pa smo vsaj slišali za njene turistične znamenitosti predvsem v arhitekturi, Češko pa smo si žal lahko ogledovali le v temi. Po precejšnjih zamudah na carini smo kljub vsemu in po izredno naporni vožnji dospeli na oltj. Kot vemo so bile nekdanje poljske vojašnice spremenjene v eno najstrašnejših nemških maščevalnih taborišč. Velike izločke-vitrine, v katerih

se še lahko vidi predmete umorjenih v plinskih celicah, navdajajo obiskovalca z grozo. Več kot štiri milijone človeških življenj je bilo v teh prostorih pokončanih. Ogledali smo si tudi jugoslovanski oddelek, ki je bilo urejen in vzdrževan, in kjer so tudi razstavljeni dokumenti iz naše narodnoosvobodilne

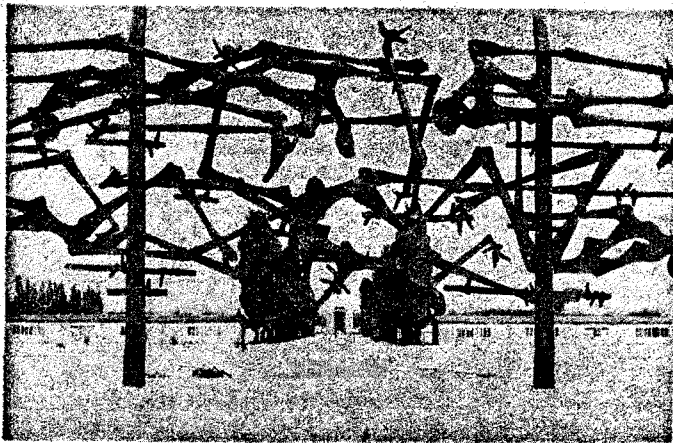
Vedno več obiskovalcev

Nekdanje koncentracijsko taborišče Dachau pri Münchnu, ki ga je mednarodni dachauski komite s sedežem v Bruslju pred več leti preuredil v spominski muzej, obiskuje iz leta v leto več ljudi.

Leta 1975 je obiskalo spominski muzej v Dachau 452.000 ljudi, lani pa že 466.000 ljudi. Vse več je med njimi tudi organiziranih skupin, med katerimi prevladujejo mladi iz zahodnih držav. Leta 1975 jih je bilo 1886, preteklo leto pa 1976.

Velja omeniti, da je poleg spominskega muzeja z dokumentarno razstavo o nastanku in razvoju tega prvega nacističnega taborišča v Nemčiji, še posebna dvorana, v kateri prikazujejo dokumentarne filme o taborišču. V posebnih prostorih pa je urejena še obsežna knjižnica, s knjigami v skoraj vseh jezikih tistih narodov, katerih prebivalstvo je bilo v Dachau internirano.

B. A.

Del spomenika internirancem v nacističnem koncentracijskem taborišču v Dachau.

Dan, ko oživi Pohorski bataljon

Osmega januarja pred štirinajdesetimi leti je padel herojski I. Pohorski bataljon. Ta dan so si v Slovenski Bistrici izbrali za svoj praznik. Občinsko praznovanje, ki je povezano s spominom na smrt toliko borcev, traja več dni in je rezultat prizadevanj vseh tamkajšnjih organizacij. Ze vrsto let so v okviru teh praznovanj deležni velike pozornosti

in gostoljubja tudi svojci padlih borcev. Vsa leta po osvoboditvi obiskujejo občani kraj blizu Osankarice, kjer je zemlja med visokimi smrekami prepojena s krvjo 65 borcev. Pred leti je ena od partizanskih mater v visoki starosti izrekla naslednjo željo:

»Obiskujte vi mladi še naprej ta kraj namesto nas in ohranjajte sla-

vo junakom, ki so se 8. januarja leta 1943 borili do poslednjega diha.«

Svojci padlih borcev vedno znova radi prisluhnemo spominu preživelih borcev o tistih težkih časih, ko pripovedujejo o zagrizenih borbah in pohodih iz Gorenjske preko Koroške na Štajersko. Vselej nas najbolj presene brezmejno tovarištvo, s katerim so borci premagovali najhujše

napore. Obiskovanje Osankarice nam je v posebno dolžnost in olajšanje. Občani nas svojce ob tej priložnosti še posebno toplo bodrijo in gostoljubno spremljajo. Rada bi se v imenu vseh prisrčno zahvalila za to vsakoletno pozornost. Obenem želim vsem veliko delovnih uspehov pri nalogah, ki so si jih naložili v letu 1977. ANGELCA ŠUSTERŠIČ

organizacija ZB že vrsto let načrtovala skupno bivališče vseh neznanih padlih tovarišev, ki so do sedaj počivali na vaškem pokopališču. Preteklo pomlad je stekla akcija za postavitev grobnice in danes leta, po zaslugi prizadevanih občanov, tudi stoji. V decembru mesecu je bilo slavnostno odkritje spomenika. Prapori so se poklonili mrtvim tovarišem, domači moški pevski zbor pa jim je zapel nekaj pesmi. Pionirji in mladinci osnovne šole so se obogatili spored, nato je sledilo polaganje venca. Grobnica je dokaz, da na teh tleh živi zdrav in klen narod, ki se zna postaviti za domovino.

PAVEL ŠPACAPAN

Pohvale vredno je, da mladi izredno dobro sodelujejo z borčevsko organizacijo. Mladinci vabijo borce na sestanke in prireditve in se obračajo nanje za nasvete in pomoč. Pred dnevom mrtvih so obiskali vsa obeležja in izvedli svečanost na domačem pokopališču.

Organizacija ZZZB je pripravila tudi pismene predloge za napredovanje svojih rezervnih starešin. Na dan JLA so člani obiskali učence o. š. profesorja Josipa Plemlja in jim pripovedovali svoja doživetja med NOB.

V preteklem letu so bili zdravniško pregledani vsi člani organizacije. Organizacija je reševala tudi stanovanjsko vprašanje članov in njihovih družin.

MARIJA STARE

Kodra. Do kraja lahko pride le tisti, ki ima popolno alpinistično opremo. Glede na vreme bosta pripravljena dve poti, daljša in krajša. Še posebej so vabljeni na pohod pripadniki JLA, enot teritorialne obrambe in predstavniki Zveze slepih. Pokrovitelja prireditve bosta dnevnik Delo in Ljubljanska banka. Udeleženci, ki bodo na pohodu prvič, bodo prejeli bronasto značko, kdor je sodeloval že petkrat, bo dobil srebrno, za šesti pohod pa zlato. Posebno spominsko plaketo bodo dobili udeleženci, ki so že desetič stopili na Stol. Začetek pohoda bo pri Valvazorjevem domu, kjer bo tudi poseben štab za izvedbo pohoda. Oba dneva bo delovala tudi posebna pošta s spominskim žigom ter znamkami.

BRANKO BLENKUS

su postavili kar 150 raznih spominskih obeležij in spomenikov. Sedaj pa je potrebno organizirati tudi njihovo vzdrževanje. Nekateri zainteresirani so se v tem pogledu že izkazali, npr. odbori ZB, krajevne skupnosti, lovške družine, šole in drugi. Za že nekatera nova obeležja pa bodo poskrbele organizacije ZB, delovne organizacije in kulturna skupnost.

BRANKO BLENKUS

OSTROŽNO-CELJE

Delovna skupščina ZZZB Ostrožno

Letošnja delovna konferenca je bila posvečena predvsem aktivizaciji članov v jubilejnim letu, ko bomo praznovali celo vrsto pomembnih obletnic. Prva takšna akcija bo že v januarju namreč referendum za samoprispevek v občini Celje.

Predsednik osnovne organizacije Anton Kritec in tovariš Miha Petan, tajnik občinske organizacije ZZZB NOV Celje sta prisotnim pojasnila tudi probleme, ki jih najbolj zanimajo, se pravi vprašanje o priznavalninah in uveljavljanju pravic, ki jim jih družba zagotavlja za njihovo sodelovanje v NOB. Še vedno pa je nerešen problem statusa borcev, ki so bili najprej pod nemško okupacijo in s tem vpoklicani v nemško vojsko. Ta problem se pojavlja zlasti na Štajerskem in Gorenjskem, delno v Pomurju, medtem ko je dovolj ugodno rešen za Primorsko. Tako ostaja to vprašanje tudi kot ena od nalog za bodoče.

IVO MARINC

BLED

Delovanje ZZZB Bled

Člani odbora organizacije ZZZB so na zadnji seji ugotovili uspešnost delovanja v preteklem letu. Med drugim so jih obiskale tudi nekatere tuje protifašistične organizacije. V avgustu so že drugi gostili člane APNI Soave, blizu Verone. Ogledali so si Begunje, Drago in Prešernovo rojstno hišo. Letos jim bodo Blejci vrnili obisk.

V oktobru so se mudili na Bledu člani avstrijske protifašistične organizacije iz okolice Dunaja. Obiskali so vse muzeje v občini, si ogledali tudi Ljubljano, Koper in legendarne Dražgoše.

Za dan borca so člani obiskali bolne tovariše na domovih in v bolnišnicah ter jih obdarili. V oktobru pa so organizirali izlet na bazo 20 in v Belo Krajino z avtobusi.

JESENICE

Dvanajsti zimski pohod na Stol

Dvajsetega februarja bo letos že dvanajsti pohod na Stol, v počastitev 35-letnice boja Jeseniško-Cankarjeve čete z dva tisoč Nemci in izdajalci. Organizirajo ga OO ZZZB NOV Jesenice, Radovljica, Tržič in Kranj, za tehnično izvedbo pa bodo poskrbeli alpinistični odseki in postaje gorske reševalne službe iz istih krajev.

Priprave na pohod, ki se lahko primerja s »Pohodom po poteh partizanske Jelovice«, so razgibale tudi tabornike, lovce planince in alpiniste, tako da bo udeležba množična. Organizatorji priporočajo pravilno pripravo na pohod. Spominska slovesnost bo predvidoma ob obeležju prvoborca Jožeta

Spomeniki in pomniki, del kulture

Na 15. seji občinske konference ZKS Jesenice so člani in povabljeni gostje iz kulturno-prosvetnih organizacij pregledali in ocenili prizadevanja pri usmerjanju kulture v jeseniški občini.

Ugotovili so, da je že precej narejenega, da pa bodo potrebne še nekatere konkretne naloge na tem področju. Posebno na temi zgodovine delavskega gibanja in zgodovine NOB bo potrebno še precej dela. Patronat nad tem delom je dobil Muzej delavskega gibanja na Jesenicah. V letošnjem letu naj bi se k delu pritegnilo več gorenjskih zgodovinarjev. K taki obliki dela spodbuja zlasti 40-letnica partijske konference na Čebinah.

V jeseniški občini so v zadnjem ča-

iz nasih krajev

HORJUL. V okviru praznovanja dneva JLA je upravni odbor OO ZRVS Horjul pripravil 30. decembra slavnostno sejo. Ob tej priložnosti so podelili posebne plakete najzaslužnejšim članom te organi-

zacije. Za uspešno delo v ZRVS, kakor tudi za siceršnje udejstvovanje v družbenopolitičnem življenju tega kraja, je prejelo posebna priznanja še šest članov OO ZRVS Horjul.

BRANKO VRHOVEC

LJUBLJANA. Pri praktični uporabnosti različnih športnih zvrsti se premalokrat vprašamo, čemu že v osnovni šoli ne posvečamo večje skrbi na primer jadranju in veslanju na vodi. Med prvinami SLO naj bi bilo vsaj veslanje obvezno za vsakega občana, ki je zdravstveno in starostno sposoben. Že marsikdaj je prav ta večšina marsikomu rešila življenje. V osnovnih šolah bi veljalo dodati šoli v naravi še prvine »tehnika in šport«, kjer bi se učenci seznanili z gradnjo enostavnih plovnih

objektov in hkrati njihovo uporabnostjo, jadranjem in veslanjem. V okviru Brodarske zveze Slovenije je na voljo dovolj ustreznega materiala in tudi strokovna pomoč. (Ljubljana, Lepi pot 6). Saj vsi poznamo jadralnico »Optimist«, ki je primerna za učence osnovnih šol. Torej, kjer se niso še odločili za klub mladih tehnikov, najprimernejša sestavina šole v naravi je v takem primeru »Tehnika in šport«!

VALERIJA NOVŠAK

NOVA GORICA. Po vsej Primorski so bile ob Dnevu JLA številne slovesnosti in srečanja prebivalstva z vojakmi. Podelili so tudi veliko priznanj, med drugimi je občinska organizacija ZRVS v Novi Gorici prejela prvo zlato plaketo v Sloveniji.

V Kanalu pa so ob teh praznovanjih razvili prvi prapor ZRVS v novogoriški občini. Povsod so praznovanja spremljali bogati kulturni programi in prisrčna tovariška srečanja vojakov in občanov.

MILE GOJKOVIČ

KAMNITNIK V ŠKOFJI LOKI. Februarja bo minilo že 33. leto, odkar so nemški okupatorji leta 1924 tod ustrelili 5 talcev. Škofječani se vsakega 9. februarja spominjo tega dogodka ob spomeniku talcev za Kamnitnikom. Vsako leto pripravi-jo žalno komemoracijo, ki se je udeleži na stotine občanov in šolske mladine. Tako bo tudi letos.

FRANC GALIČIČ

NOVO MESTO. Občinski odbor ZRVS Novo mesto je na svečani proslavi s kulturnim programom učencev osnovne šole Grm in z zborom iz Sentjerneja, prejel najvišje priznanje za dosežene uspehe v organizaciji ZRVS na splošno vojaškem in idejnopolitičnem polju. Zasluzena plaketa je prišla v prave roke in zavezuje tudi za bodoče delo. Na proslavi so bili še predstavniki občinskih in družbenopolitičnih organizacij.

MILORAD DIMITRIČ

MARIBOR. Na svečani seji občinskega odbora ZRVS Maribor in v počastitev 35-letnice dneva JLA so v Domu družbenih organizacij po slavnostnem govoru predsednika Zdravka Gomezel podelili plakete in priznanja za služenim članom in organizacijam ZRVS. Priznanja so nagrajenci prejeli za večletno požrtvovalno delo in za izredne uspehe pri izvajanju programa vzgoje ter za sodelovanje pri obrambni vzgoji prebivalstva. Lani je v višji čin napredovalo v občini Maribor okoli 1300 rezervnih vojaških starešin.

DRAGO MIKLAVEC Rezervni vojaški starešine, ki so prejeli priznanja. Peti z leve na desni je Zdravko Gomezel, predsednik OO ZRVS Maribor.

Potres je bil za nas velika šola

Sklepi 10. kongresa ZKJ in 7. kongresa ZKS, zadnje seje CK ZKS in sklepi druge skupščine Zveze rezervnih vojaških starešin so nam še dokaj sveži. Iz spomina nam niso zbledele tudi obljube in zagotovila članov ZRVS, tako pri občinskih odborih kot pri posamičnih aktivih, da bodo v prihodnje usmerili vsa prizadevanja za uresničevanje sprejetih sklepov na kongresih in sejah.

Vendar, še tako dobro načrtovano in zastavljeno delo včasih zastane. V pravem pomenu pa je zaživele poslanstvo ZRVS ob naravni katastrofi, kakršna je bila zadnji uničujoči potres v Posočju.

Inž. ANDREJ SMREKAR, rezervni kapetan, je že četrto leto predsednik občinskega odbora ZRVS v Tolminu in član štaba tamkajšnje teritorialne obrambe. Ob nedavnem srečanju smo prav njemu namenili nekaj vprašanj, čigar odgovori bodo nedvomno zanimivi tudi za naše bralce.

— Vemo, da je območje tolminske občine dokaj razvejano in hkrati tudi obsežno, da že vrsto let uspešno izvršujete zastavljene naloge in da ste si za lansko leto zastavili številne naloge pa jih zaradi potresa oziroma dela, ki je sledilo potresu, niste uspeli opraviti...

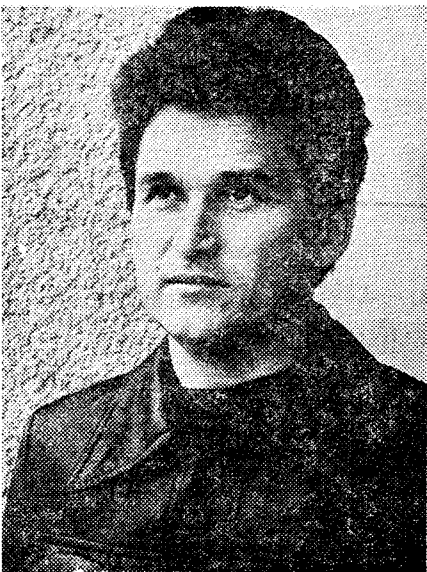
»Že v vprašanju ste omenili potres in reči moram, da je naš občinski odbor ZRVS v Tolminu, kakor tudi ostali člani krajevnih organizacij ZRVS v občini, posvetili večino časa in dela odpravi posledic potresa v prizadetih vaseh. Pri tem je bil sleherni naš član dokaj aktiven. Nekateri naši člani so bili zadolženi za določene naloge po naši strani, za nekatere naloge so bili zadolženi po službeni dolžnosti, pa po krajevni skupnosti... Skratka, v tem več kot polletnem obdobju smo bili dokaj delavni, kaj malo pa smo storili pri uresničevanju načrtovanih nalog občinskega odbora ZRVS v drugem polletju lanskega leta.«

— Bi morda kazalo še posebej omeniti katerega izmed vaših 600 članov občinskega odbora ZRVS v Tolminu, ki se je pri delu v porušeni vasi še posebej izkazal?

»Menim, da sta imela naša člana kapetan MARJAN BRIC in polkovnik JANKO KONAVEC eno izmed najzahtevnejših nalog, saj sta bila in sta še vedno zadolžena za odpravo posledic nesreče v Breginju, Robečju in v Logjih, torej tam, kjer se je zemlja najbolj tresla in kjer je bila škoda največja!«

— Posledic potresa ne bo mogoče odpraviti čez noč. Veliko dela je že opravljenega. Življenje v teh vaseh se počasi umirja, prehaja v svoje tokove. Kaj pa vi, oziroma vaš odbor, načrtujete v zvezi z dejavnostjo, oziroma aktivnostjo ZRVS za letošnje leto?

»Že letos spomladi bomo opravili orientacijski pohod rezervnih oficirjev, seveda z vsemi »dodatki«, ki sodijo k takemu pohodu in se seveda pospešeno lotili tistih dejavnosti, ki smo jih lani zanemarili. Organizacije ZRVS imamo na našem območju v Tolminu, Bovcu, Kobariidu, Mostu na Soči in v Grahovem

Rezervni kapetan in predsednik občinskega odbora ZRVS v Tolminu inž. ANDREJ SMREKAR

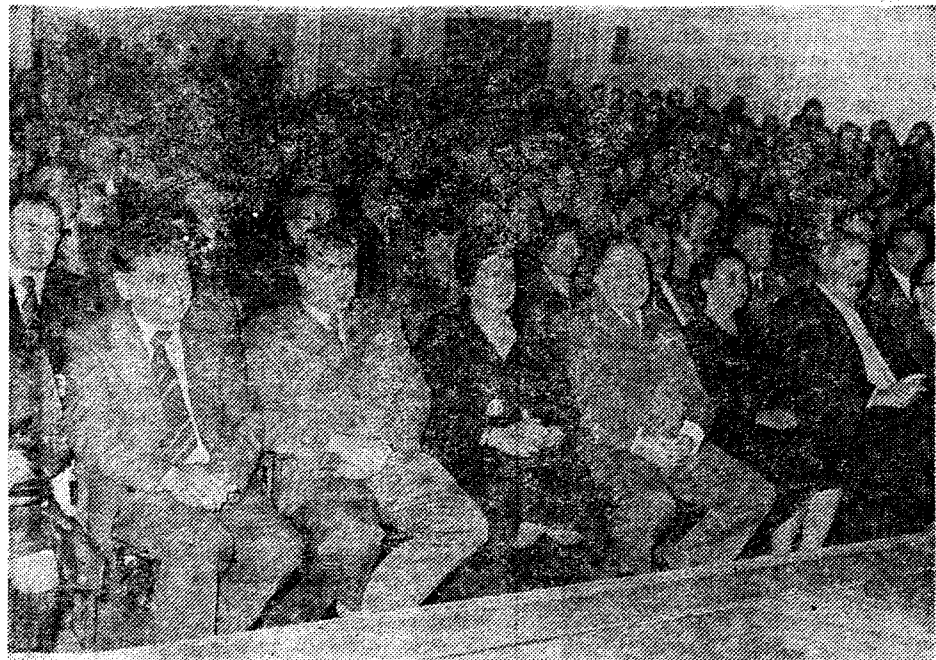
ob Bači. Znotraj teh organizacij imamo aktivne in prav tem aktivom nameravamo letos in pa seveda tudi v prihodnje nameniti več časa in dela, da bodo tudi ti aktivni zaživele bolj pestro predvsem pa bolj plodno!

— Predsednik občinskega odbora ZRVS v Tolminu ste že četrto leto. Katero leto je bilo po vašem mnenju najbolj plodovito in uspešno?

»Moram reči, da smo vsa leta doslej več ali manj zvesto uresničevali zastavljene naloge, vendar je bilo lansko leto za našo organizacijo najbolj plodovito, najbolj uspešno. Potres je bil za nas zares velika šola.«

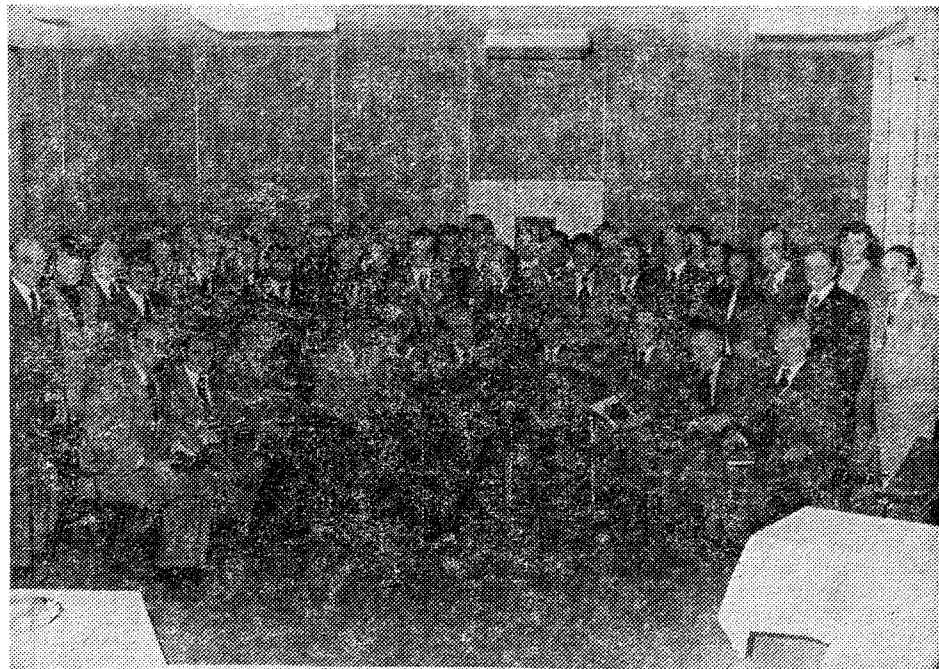
TONE URBAS

Prijetno in svečano

Družbenopolitične organizacije in skupščina občine Maribor so ob dnevu JLA pripravile svečano akademijo, najzaslužnejšim delavcem na področju obrambnih priprav pa so podelili plakete.

D. M.

Najzaslužnejšim plakete

Petintridesetletnico JLA so člani odbora ZRVS v Mariboru pristrčno praznovali. Za izredne uspehe pri izvajanju programa in za sodelovanje pri obrambni vzgoji, so na svečani seji občinskega odbora ZRVS prejeli njeni člani zlate, srebrne in bronaste plakete ter priznanja. Zlate plakete so prejeli: osnovni organizaciji ZRVS Prežihov Voranc in Pesnica, Zvonko Brodarič ter Janko Rink. Srebrne plakete so prejele osnovne organizacije Koroška vrata, Hoče in Maks Durjava, strelska družina Ruše, štab teritorialne obrambe občine Maribor, Tonko Bilodjeric, Stanko Šac, Luka Obradovič, dr. Srečko Koren, Branko Karadžić, Dušan Zatezalo in Drago Miklavc. Bronaste plakete so prejele naslednje organizacije in posamezniki: osnovna organizacija ZRVS Orehova vas — Slivnica, Ruše, Pekre — Limbuš, aktiv ZRVS Ceršak in UVJ Maribor, taborniški odred Miloša Zidanška, Joco Zagernik, Rihard Koželj, Rudi Jeretin, Ernest Burja, Vinko Medved, Vinko Vidic, Franc Vimer, Milan Mikluš, Jože Seifried, Janez Šifrer, Miro Kolak, Peter Čebokli, Vojin Turudič in Friderik Stvarnik. Posebna priznanja pa je prejelo še 25 rezervnih vojaških starešin, okoli 1.300 pa jih je napredovalo v višji čin.

D. M.

»Nesreča nas je še okrepila«

»Resnično, nesreča, ki je doletela Posočje in kateri se nismo mogli upreti ali uspešno zoperstaviti z ničimer, nas je še bolj okrepila. Zavedamo se, da od nas ljudje veliko pričakujejo in tega zaupanja ne smemo izgubiti tudi v prihodnje,« je kar takoj na začetku obiska poudaril predsednik odbora za splošni ljudski odpor pri krajevni skupnosti Kobariid FERDINAND VELIŠČEK in nadaljeval:

»Vrsto let, ko se na območju krajevnih skupnosti Kobariid ni zgodilo nič kaj vznemirljivega, je naš odbor za SLO, ki je bil z dogajanjem neprenehoma na tekočem, štel le 11 članov. Potres, predvsem pa delo in zadolžitve, ki so nas čakale po potresu, so narekovale potrebo po večjem številu članstva, kajti samo nas enajst je bilo za tako veliko delo, ki nas je čakalo, odločno premalo. Spričo potreb smo seveda tudi število članov odbora SLO povečali. Na nekaterih sejah, kjer smo se dogovarjali o nalogah, ki so terjale čimprejšnjo rešitev, nas je bilo tudi po 25. Nesreča nas je zares še bolj okrepila, tako številčno, kot tudi idejno.

Na vse seje našega odbora za SLO smo vedno povabili tudi predstavnike iz vasi, ki jih je potres prizadel. Vabili smo tudi tajnike KS, gasilce itd. Skratka, naš odbor za SLO se je širil tako, kot so to narekovale potrebe. Zdaj dela v odboru ponovno enajst članov, kar tudi potrjuje, da se stanje v Posočju normalizira.

Predsednik odbora za SLO pri krajevni skupnosti Kobariid FERDINAND VELIŠČEK

Štab civilne zaščite, ki tudi sodi v našo dejavnost pa je v tistih najtežjih dneh po potresu opravljal težko in zahtevno delo, saj so člani tega štaba z dežurstvi ponoči in podnevi opravili pomembno delo pri varovanju imetja krajanov, za kar so nam domačini še posebej hvaležni, čeprav smo opravljali na koncu koncev le našo državljansko dolžnost!

TONE URBAS

Od deklice do borke

● Kljub policijskemu nadzoru

Toda že se je našel izdajalec. Mlade aktiviste je prijavil karabinjerjem in tako je bila Irena že od avgusta 1942. pod policijskim nadzorom. Vsak dan se je morala javiti na kvesturi.

Toda Irena se tega ni ustrašila. Še naprej je hodila na sestanke in še bolj predano je delala za partizane. Fašistom je bila vedno bolj trn v peti, tako da je končno po kapitulaciji Italije morala v partizane. 9. oktobra 1943. se je priključila Gregorčičevi brigadi, ki se je prav takrat formirala na Kombreškem.

S to brigado je prekrizirala Benečijo po dolgem in počez. Se danes se spomni hudih naporov in doživetij ter usod, ki jih je doživela na teh pohodih. Spomni se razdejanih vasi, letalskih napadov, bojev, pohodov in strahotne

utrujenosti, ko so borci kar med pohodom dremali in marsikdo se je zbudil šele takrat, ko je s poti zavil v grmovje ali se je zaletel v drevo.

»Toda vse to smo prestali in vsi napori so bili manj hudi, če smo se le spomnili, da se bojujemo za svojo zemljo, za svojo pravico,« pravi Irena Vister.

Spomladi je bil ustanovljen Briško-beneški odred. Irena je bila v tem odredu za bolničarko. Spet se je udeleževala pohodov po Primorskem, toda jeseni se je hudo prehladila. Najprej je morala v partizansko bolnišnico pri Drežnici, pozneje pa so ji svetovali, naj se raje skrrije in se zdravi doma.

● Karabinjerji planejo v prazno

Toda doma v Ročinju ni bila dolgo, ker je bila izdana. Dan, preden so pri-

šli karabinjerji ponjo, so jo obveščevalci iz Kanala obvestili in opozorili, naj se umakne.

Ceprav je bila še bolna, je še pred svitom naslednjega dne odšla v propagandni odsek enote, ki je bila na Kombreškem. Karabinjerji so udarili v prazno.

V propagandnem odseku je Irena Vister opravljala razne propagandne naloge, toda nekega dne, ko je bila po naključju na obisku doma, so hišo obkolili fašisti in jo ujeli. Predali so jo gestapu v Kanalu. Ves mesec je bila zaprta v bunkerju, ki stoji ob cesti. Nato pa so jo z blindiranim avtomobilom prepeljali v zapor v Gorico.

»To je bilo prav takrat,« se spominja Irena, »ko so zavezniki bombardirali solkanski most.«

● Beg v partizane

Iz goriških zaporov so jo skupaj z drugimi zaporniki vodili na prisilno delo. Ob neki takšni priložnosti, ko so čistili gozd blizu Avč, pa je skupina zapornikov pobegnila v partizane. Med njimi je bila tudi Irena.

Ko se je končala vojna, je Irena še z večjim zagonom delovala med primorskimi ljudmi, kajti na Primorskem je bila izbojevana le naša vojaška zmagala. Šele s priključitvijo Primorske FLR Jugoslaviji leta 1947. so se končno povsem uresničile želje zatiranih domačinov.

Irena Vister se je kmalu po priključitvi Primorske Jugoslaviji poročila, narkar sta se kmalu z možem odselila na Jesenice.

Za požrtvovalnost v narodnoosvobodilnem boju je prejela red zaslug za narod s srebrno zvezdo.

BRANKO BLENKUŠ

Pleterski prior 96-letnik

Pleterska kartuzija stoji v mirni, zeleni dolini pod Gorjanci, kjer najde naključni obiskovalec častitljive bukve, hraste in tu in tam tudi smreke. Če se odpravi na bližnji hrib s cerkvijo sv. Trojice, bo morda njegovo bistro oko opazilo poleg samostana, med jablanami, hruškami in slivami, pridne roke pleterskih menihov, belih menihov, zaradi njihovega oblačila iz francoskega belega sukna s kapuco.

Vsak dan gre pleterski prior, Josip Edgar-Leopold Lavov na sprehod v bližnji gozd. Nalahno upognjen in z lahimi koraki se opira na palico. Ko pa stopiš v njegovo bližino, te pogledajo živahne in bistre oči, čeprav je obraz od starosti že močno naguban. Ko spregovori in se spominja preteklih dni, so njegove misli sveže, čeprav mu tu in tam zastane beseda, da premisli o pravnem zaporedju dogodkov, ki so se zvrstili v njegovem skoraj stoletnem življenju.

Pred vhomom v samostan stoji marmorna plošča z napisom, da je pleterska kartuzija v času narodnoosvobodilne borbe podpirala partizane. Tako se je za vedno vpisala v zgodovino slovenskega naroda. Pleterski prior je leta 1953 izdal tudi posebno knjigo o teh dogodkih z naslovom »Kartuzija Pleterje in partizani«. Leopold Lavov se je rodil v Zagrebu leta 1881, njegovi predniki pa sežejo prav na Poljsko in v Šlezijo. Bivanje v Pleterjah pa ga je za vedno povežalo s Slovenci. V njegovem delu in delovanju je najti tudi nekaj Strossmayerjevega duha, ki se je trudil za kulturno in narodno rast vsega slovanstva.

Ko je pleterski prior prvič videl, kaj počno Nemci z zavednimi ljudmi, je sklenil, da kartuzija ne bo šla z okupatorjem, dokler bo on živ. Tako je tudi bilo. Sredi leta 1941 je prior Edgar prvič slišal za partizane in o ciljih osvobodilnega gibanja. Kmalu zatem je samostan odprl vrata partizanom in ranjencem. V prostore je stopila tudi ženska noga, kar red sicer strogo prepoveduje, razen v primeru, da je suverenka. V prostorih pleterske kartuzije so partizani poslušali radijska poročila, zdravili ranjene, skrivali dragocen material, dobivali zdravila, obleko, čevlje, hrano. K priorju so hodili na obisk komandanti Gubčeve brigade, spoznal je od blizu tudi Cankarjevo in 13. hrvaško proletersko brigado, ki sta samostan napadli in pregnali nasilno belo gardo.

Leta 1943 pa so Nemci presenetili partizansko javko v Brezjih, kjer je bila glavna priorjeva veza s partizani. Nato so Nemci zasegli še pisane dokumente v Šentjerneju in prior je bil obsojen. Smrti ga je rešilo le visoko cerkveno dostojanstvo, kasneje v pregnanstvu pa posebna igra med Vatikanom in Hitlerjem. Tako je ušel gotove smrti in se je maja 1945 vrnil v ljubljene Pleterje, kjer živi še danes. Veliko bere in razmišlja. Ena njegovih vodilnih misli je, vsaka stvar na tem svetu ima svoj pomen. Tovariš Tito mu je izročil za njegove zasluge najvišja priznanja. Po arhivih »Dela« pripravi

NEVA MUŽIČ

Pet bratov - pet partizanov

Ze res, da sem se zasledil, kako v trenutkih tišine odhajam v preteklost, delam obračun sam s seboj in svojimi brati, ampak moje misli so bile potisnjene v podzavest. Zelo redko sem o tem govoril. Včasih povzročijo besede nekaj podobnega kot kamen, ki plane v mirno vodno gladino. Ostal sem med svojimi brazdami, v gozdovih, tistih istih, kjer smo preživeli našo mladost, kjer smo se začeli odločno pa tudi junaško potrjevati. Ne, svoje in naše preteklosti nisem vtaknil v okvir. Vsak čas, vsako obdobje ima svoje junake. Tudi danes jih spoznavam. Žal pa srečujem tudi takšne, ki smo se jih med narodnoosvobodilnim bojem najbolj bali — ljudi, ki so hudo poceni prodali svojo zavest in ki so prodajali kože drugih ljudi.

● Eno življenje — nekaj besed

V rokah imam fotografijo. Ob robovih jo je načel čas. Razpokana je. Jože, po partizansko smo mu rekli Pero, sedi na desni. Med partizane je odšel v jeseni leta 1941. Bil je v bojih na Bučki in pozneje vodnik Zapadno-dolenjskega odreda. Ne dolgo po tistem je postal komandir čete, ki se je imenovala po njem, Perova četa.

Po opravljenem oficirskem tečaju v Beli krajini je postal intendant partijske šole. Po osvoboditvi je živel nekaj časa v beli Ljubljani, kasneje v Vukovarju kot kapetan prvega razreda v JLA. Leta 1955 je umrl. Bil je nosilec spomenice 1941 ...!

Ob njem stoji Lojze. Med partizane je odšel leta 1942. V Zapadno-dolenjski odred je prišel v začetku maja. Takrat, ko so se začele na Rogu ustanavljati bolnišnice, je postal tam intendant. Tudi barake je pomagal graditi in še marsikaj. Vse do osvoboditve je delal v SCVPB. Domov se je vrnil leta 1946. Tudi Lojze je spomeničar.

Zadaj na levi strani stoji Tone. Bil je v skupini tistih, ki je spomladi leta 1942 zastrupila italijanske mule v Dolenjskih Toplicah. In ko so Italijani aretirali prav toliko naših ljudi, kolikor je bilo zastrupljenih mul, se je med aretiranimi znašel tudi Tone. Iz zapora jih je rešila doktorica Konvalinka.

Toda tik pred italijansko ofenzivo so ga ponovno ujeli in odpeljali v internacijo na Rab ter pozneje v Gonars. Leta 1943, po kapitulaciji Italije, je Nemcem ušel iz Gorice. Postal je kurir, leta 1944 pa je prišel v ekonomat SCVPB, kjer je ostal do leta 1946. Bil je vodnik.

Na fotografiji stoji v sredini France. Skupaj z Lojzetom je odšel v Zapadno-dolenjski odred in leta 1943 v skupino pri SCVPB, kjer je ostal do osvoboditve. Je podporočnik.

Jaz sem Dominik. Do 4. maja 1942 sem delal na Pogačnikovi žagi na Podstenicah. Pa sem se vrnil domov in pomagal partizanom prekopavati ceste. Prenašal sem pošto pa tudi v vaški straži sem bil. Ob začetku italijanske ofenzive sem se umaknil na Rigelj. Neposredno po ofenzivi sem nekaj časa oskrboval z Marjanom Finkom Glavni štab NOV in POS. Hrano so odnašali Jože Pogljajen, Avgust Bradač in Franc Bradač. Leta 1942 (bilo je v oktobru) sem bil še z nekaterimi vaščani sprejet v SKOJ.

Kdo ve koliko lesa sem v tistem obdobju zvlekel s kočem, lesa, ki je bil potreben za bolnišnico Spodnje Lašče. Kdo ve koliko ranjencev sem prepeljal. Sicer pa za sokojeve nikoli ni zmanjkalo pomembnih in zaupnih nalog. Spomi-

njam se dneva neposredno pred kapitulacijo Italije, ko so nas napadli belogaristi in Italijani. Z Marjanom Finkom sva se pred njimi rešila tako, da sva skočila v bližnjo greznico. Kmalu po tistem je odšel Marjan med partizane v Bazo 20. Jaz sem ostal v Starih Zagah. Po okoliških vaseh sem nabiral hrano za partizane in jo vozil v Črnomelj. Pozneje sem partizanišil še na Hrvaškem, prišel sem na Primorsko, 9. maja pa sem s tremi partizani prišel v našo Ljubljano. Imel sem čin poročnika. Leta 1948 sem se zaposlil pri notranji upravi, kjer sem ostal tri leta. Na fotografiji se skoraj ne poznam. Ej, leta so naredila svoje ...!

● Samo o bratih sem razmišljal

Presneto, kdo bi si mislil, da lahko opišeš vsebino nekega življenja s peščico bledih stavkov. Ampak, saj to ni opis. To je kot vprašanje samemu sebi, čeprav bi človek moral odgovoriti tistemu, ki pozablja, zakaj je danes življenje drugačno, srečnejše, boljše.

Tistega Alojza, ki je po javnih lokalih govoril, kako da naša družina ni kaj prida, da smo bili med vojno pri nas doma sami skrivači, tistega Alojza sem si zapomnil še iz leta 1945 ... Toda, saj nisem hotel govoriti o nekem Alojzu. Samo fotografijo sem spet po dolgem času vzel v roke in začel razmišljati o bratih — partizanih.

S. T.

ZA VASJO SO GRMELI TOPOVI IN REGLJALE STROJNICE, OTROCI PA SO IMELI SVOJO ŠOLO

NIČ VEČ NISO DRGANJA SELA LAČNA VAS

Ce se pelješ od Novega mesta po cesti proti Dolenjskim Toplicam, je v Vavti vasi odcep nove makadamske ceste. V letu 1976 so jo zgradili naši vojaki, sredstva pa so prispevali občani na osnovi samoprispevka. Cesta pelje v zahodni del hriba Ljuben, v vas Drganja sela. Vas ima 45 hiš. Zemlja tam je kraška in slabo rodovitna. Okoli vasi so vrtače in majhne njive. V vasi ni kmeta, ki bi se lahko preživljal samo s kmetijstvom. Za vrtačami so gozdovi, proti vrhu hriba pa vinogradi z zidanicami. Pretežno kraljuje v teh krajih šmarnica.

Ker se vaščani niso mogli preživljati s kmetijstvom, so odhajali moški delat po bližnjih in daljnih gozdovih, večkrat tudi na Hrvaško, v Bosno in Slavonijo. Tesarili so in drvarili, med njimi pa so bili tudi znani zidarji.

Takratni trgovci so znali pridne ljudi v poletnem času dobro izkoristiti. Pozimi pa so bili doma pri svojih družinah, kjer so životali in komaj čakali, da mine zima, da bodo spet odšli v gozdove, da bodo zaslužili za koruzne žgance in polento.

Večina otrok iz vasi kruha skoraj ni poznala; razen ob veliki noči in božiču. Ni slučajno, da so otroci v vasi večkrat peli: »Drganja sela je velika vas, kruha ne pozna, samo pri Šimonu se ga včasih dobi in še tam hitro skopni...!«

★

V osnovno šolo so hodili otroci po gozdu, dobre pol ure daleč v Gornje Sušice. Vsak oče je nestrpno čakal, da je starejši sin končal obvezno osnovno šolo. To je bil trenutek, ko je šel sin lahko z njim v gozd, da mu je pomagal zaslužiti, kar je bilo za življenje najpotrebnejše. Tudi ostali otroci so komaj čakali, da je prišel čas, ko so si lahko služili svoje žgance in borno obleko. Vedeli so, da jih starši skrajno težko preživljajo. Tako iz vasi nihče ni nadaljeval šolanja, čeprav je bilo več otrok zelo bistrih in so imeli veselje do učenja.

Odrasli ljudje, ki so bili tesarji ali drugi pretežno sezonski delavci, so občutili veliko socialno zatiranje in so se po svetu navzeli naprednih idej. Upali so, da bodo nekoč tudi zanje in njihove otroke prišli srenejši dnevi.

● Takšnega učitelja ni mogoče pozabiti

Ko se je začela druga svetovna vojna, so bili vaščani dobro pripravljeni — v sebi so imeli dovolj revolucionarnega duha. V osvobodilni boji se je vključila vsa vas. Večina odraslih je stopila med partizane že maja 1942. V vasi so imeli odbor Osvobodilne fronte in prvo ljudsko oblast. Otroci pa so hodili v šolo še vedno v Gornje Sušice.

V jeseni leta 1943, po kapitulaciji Italije in kmalu zatem, ko so Nemci ponovno zasedli Novo mesto, se je od tam umaknilo na deželo več družin. Med temi je bil tudi FRANC KOČEVAR z ženo, znani predvojni revolucionar, ki je imel med partizani tri sinove in dve hčerki. Nastanil se je v jugovzhodnem delu Ljubna, v Bučkovi zidanici. Takoj se je povezal z vaškim odborom OF na Drganjih selih. Tam so organizirali šolo, čeprav so bili na severozahodnem delu Ljubna (na območju Velikega Podljudna okoli vasi Gornje in Dolnje Mrazevo) vsakodnevni boji. Nemci in belogardisti so prodirali iz Novega mesta s ciljem, da bi prodrli proti Dolenjskim Toplicam in Kočevskemu Rogu. Od takrat dalje je bila šola v kmečkih hišah: Stoparjevi, Šimonovi in Kmetovi (Grusovi po domače!). Ni bilo pravih zvezkov, ne knjig, kaj šele drugih šolskih pripomočkov. Pouk pa je kljub temu potekal. Nekaj so učenci naredili sami, nekaj so dobili iz drugih šol.

Pozrtvovalni učitelj Franc Kočever je učil vse razrede, dopoldne in popoldne. Hranil se je kakor je pač naneslo — odvisen je bil od dobrote ljudi. Poleg običajnih učnih predmetov je učil otroke, da bo po vojni nov svet, da ne bo človek veljal samo po bogastvu. Zna-

nje bo pomemeno in človeška krepost. Šolarje ni prestrašilo občasno regljanje strojnice in pogled na mrtve ali ranjene partizane jih je naredil še odločnejše. Učili so se marljivo. Postali so resni, kar nekako odrasli, podobni starejšim bratom in sestram — partizanom.

Učitelj Franc Kočever je znal otroke tako pridobiti, da je tistim, ki jih je takrat poučeval, še dandanes živo v spominu. Ob nevarnosti so zbežali v bližnje gozdove. Toda tudi to prilika je učitelj izkoristil za praktično poučevanje botanike, za pogovor o narodno-osvobodilni vojski, o tovarišu Titu.

Z učenci je sodeloval tudi na proslavah in partizanskih mitingih. Šolski pouk za en razred je trajal pet mesecev. Takrat so dobili učenci »izkazek«, ki so bili tiskani v partizanski tiskarni. Toda čeprav je trajal pouk le pet mesecev in to v najtežjih pogojih, so se učenci naučili veliko, da so lahko po vojni nadaljevali delo v višjih razredih osnovnih šol, kjer po znanju niso prav nič zaostajali za tistimi, ki so se šolali v boljših pogojih. Mnogi teh učencev

so odšli po vojni v širni svet, kjer so se izučili različnih poklicev.

★

Dandanes se učenci iz Drganjih sel vsak dan vozijo s kombijem v štiri kilometre oddaljeno šolo v Vavti vasi. Tisti, ki so obiskovali šolo med NOB, so danes očetje in matere, a na šolo in svojega učitelja so še vedno na moč pomisli. O vsem tem večkrat pripovedujejo svojim otrokom.

Zdaj je večina prebivalcev tega kraja zaposlenih v Straži in Novem mestu. Ni jim več treba hoditi na sezonsko delo. Pozimi jim ni treba gledati skozi okna in nestrpno čakati, da bo prišla pomlad, ko se bi poslovili od svojih družin in odšli na delo v gozdove. Tudi pesmi, da vas ne pozna kruha, več ne pojo! Večina nekdanjih borcev NOV ima pokojnino. Vsi pa se zavedajo, da njihovo trpljenje in učenje ni bilo zaman. Uresničili so se časi, ki jih je napovedoval njihov tedanji učitelj (sedaj že pokojni) Franc Kočever.

STANE ERJAVEC

IZ PARTIZANSKE DELAVNICE

KAZNJENEC

V zadnjem obdobju se tudi preživeli partizanski orožarji in delavci v drugih partizanskih delavnicah dogovarjajo o tovariškem srečanju. Po nepopolnih podatkih je v Sloveniji še 50 do 60 nekdanjih partizanov, ki so bili med NOB zaposleni v najrazličnejših partizanskih delavnicah. Zbrati in zapisati njihove spomine bi bila brez dvoma hvaležna pa tudi poučna naloga.

Ob srečanju teh tovarišev bi verjetno prišlo na dan še veliko enkratnih podatkov o takratni iznajdljivosti, drznosti in sposobnosti ljudi. Vmes pa je tudi vrsta veselih dogodivščin, ki bi jih tudi morali iztrgati pozabi. Eno takih mi je povedal Franc Banovec z Ješelnika pri Črnomlju. Pripoveduje o času, ko so ga dodelili v orožarsko delavnico na Talčem vrhu pri Črnomlju.

Komandant partizanskih delavnic v Beli krajini je bil leta 1944 Tine Zeleznik-Tone Suštaršič. Stikal je za obrtniki

na osvobojenem ozemlju in v zalednih partizanskih enotah, zlasti za kovinarji in jih pošiljal v partizanske delavnice.

In tako je naneslo, da je naletel tudi na Franca Banovca. Bil je izkušen kovinar, toda zaradi ran ni bil več sposoben za operativno enoto. Tine ga je privedel pred šolo na Talčem vrhu in mu povedal, da bo poslej delal v delavnici. Pokazal mu je kup neeksplozivnih granat in letalskih bomb. Pojasil mu je, da bo odpiral »to robo«, iz katere bodo jemali eksploziv za polnjenje min...!

Franc pa, ki je vedel kako nevarno opravilo je to delo, pri katerem lahko človek samo enkrat pogreši, je ugovarjal: »Tovariš komandant! Sem mar jaz kaznjenelec, da si me določil za tako nevarno delo?«

Tine mu je seveda zelo hitro pripravil politično uro, češ da je popolnoma vseeno kje tvegaš — v brigadi ali v zaledju. »Delal boš tisto, za kar si določen. Kako se odvijata vžigalnik pa menda veš. Saj si enkrat že videl...!«

Ukaz je bil kot pribit in umakniti se ni bilo mogoče. Banovec se je lotil nevarnega. Glej, in delo mu je šlo izpod rok in šlo bi še bolje, če ne bi ostali delavci slišali njegov ugovor in tisto misel o »kaznjencu«. To ime se ga je hitro prijelo. Ob vsaki priložnosti so ga zbadali: »Kako gre, kaznjenelec?« Franc se je jezil in jim pojasnjeval, da ni nikakršen kaznjenelec, oni pa so ga zbadali še bolj.

Pa se je odločil Franc, da jim povesi. Nekega jutra se je pojavil med skupino v delavnici z neaktivirano granato v eni roki in s kladivom v drugi roki. »Zdaj boste videli, česa je kaznjenelec zmožen,« je rekel in zamahnil s kladivom kot da bo udaril po vžigalniku na granati. V hipu je bila delavnica izpraznjena. Fantje niso planili skozi vrata, skozi okna so jo ucvrli in v zaklone.

Od tistega dne dalje je bil Banovec samo Franc, Francel, Francek in Franci in nikoli več — kaznjenelec.

PETER ROMANIC

NEKOLIKO ZAPRAŠENA ZGODBA

O DOKAZOVANJU

V gostilniški sobi je zadušno. Pod stropom se vrte kolobarji cigaretnega dima. Glasbeni avtomat je najbolj glasen. Igralni avtomati so polni električnih signalov — lakomno požirajo dinarje.

Pri točilni mizi stoji možakar. Poznam ga. Kmet je, iz sosednje vasi. Nikoli ga še nisem videl v tej gostilni. Tudi njemu se zdi, da me pozna. Izmenjava nekaj besed. Slabe volje je. Da, to je on; nekdanji premožen kmet. Njegov oče je bil v stari Jugoslaviji polnih trideset let župan.

Kmet in zaveden Slovenec. Prižge si cigareto. Že pred vojno se je družil z naprednjaki. Tudi njegova žena. Prvi dnevi okupacije v letu 1941 ju niso presenetili. Ljudje so videli, da sta imela zveze s starimi komunisti. Tudi Šeška s kočevskega sta poznala. Profesor brez zaposlitve in velik revolucionar!

Možakar je govoril:

»...Še ob pravem trenutku sem bil obveščen. Zbežal sem čez Savo na Dolenjsko in k Šešku. Doma sta ostali žena in štiriletna hči. Pa so prišli...! Iz rok so ji strgali otroka. Mučili so jo v Starem piskru, prekleto hudo pretepali, zasliševali in spet mučili. Povedali so mi, kaj so počeli z njo. Meni pa je vse bolj ostajala v spominu, ona in njena harmonika, ki jo je znala raztegniti kot malokdo. Pa s kakšnim ognjem v očeh je pela naše pesmi. Hčerka in harmonika sta ostali v naročju

stare matere. Toda mater so potisnili med talce, jaz pa sem bil daleč na Kočevskem. Delali smo brez prestopa. Pa vendar me je ves čas spremljala misel na hčer, na ženo, na domačijo. Takrat sem imel petintrideset let.

Nekdo je izdal naš bunker. Italijani le niso bili nedolžne ovčice. V marsičem so bili večji suroveži kot Nemci.

Potiskanje iz zaporov v zapor, iz taborišča v taborišče, dokler nisem prišel globoko v Italijo. Končno kapitulacija Italije. Uspelo mi je pobegniti s skupino tovarišev. Pa spet delo na Dolenjskem, spet med partizani. Šeška ni bilo več. Ustrelili so ga. Bil je heroj v pravem pomenu besede. Zdaj me je izdalo zdravje, grdo zrahljalo. Moral sem po skritih poteh k znancem v Ljubljano...«

Spet si je prižgal cigareto, popil konjak in nagrbnil skoraj sedemdesetletno čelo. Ljudje pa so pravili, da je bil svoje dni pravi kmečki silak, skala, ki jo je bilo težko premakniti. Leta pač tečejo.

Po vojni se je možakar vrnil na posestvo; brez žene, brata, svaka, nečakov. Med vojno je izginilo pet ljudi iz ožjega sorodstva. Ostali sta hči in — harmonika. Čakala je zemlja, zadruga, vsak mesec nove odločitve — hudo boleče. Hči je rasla, šla je v šolo in tudi na harmoniko je igrala.

V drugo se je poročil. Mnogi vedo, da je prvoborec. Nekajkrat mu

ponudijo spomenico, povedo, da ima te in one pravice, on pa vse po vrsti odkloni. Kljub prigovarjanju ostaja pri svojem.

Hčerka je hudo zbolela. Čeprav je šolo uspešno končala, službe zaradi slabih živcev ni mogla opravljati. Udarci, udarci — vražje življenje.

»Zdaj, po dvaintridesetih letih, mislim drugače. Moram nekaj ukreniti, že zaradi hčerke. Sosed, tudi kmet in prvoborec, ima lepo pokojnino. Jaz pa...! Ne, z menoj bi morali drugače ravnati. Tako vsaj mislim. Danes sem bil v uradu, tudi pričo sem imel s seboj. Že pred vojno sva skupaj delala in vsa štiri leta med NOB. V pisarni pa so rekli: »Tovariš, pozno si se spomnil. Težko bo, zelo težko! Tam je posebna komisija, tja bo treba.

Vidiš pa sem se razkuril. Zakaj me nič več ne poznajo.«

Sedaj sedimo za mizo. Prisedlo je še nekaj znancev. Pravijo, trdijo da se je prepozno spomnil. On pa — taka stvar ne sme nikoli zastareti. Nikoli! Mar smo res pozabljeni?«

Pozabljeni niste, govore ljudje, ki možakarja dobro poznajo. Toda vse ob pravem času in na prava vrata.

»Ne, prosil ne bom. Pa naj bo kot je. Kaj pa vedo tiste mlade gospodice, ki so mi danes rekle — tovariš, prišli ste prepozno. Jaz pa — Jože Šeško, prekaljen predvojni komunist, profesor, narodni heroj, vam to ime kaj pove? Jaz sem delal covariš, prijatelj, učitelj novih idej, po njegovih navodilih od vsega začel, jaz in žena in...!«

Možakar potisne klobuk globoko na čelo, pusti skoraj poln kozarec zamahne z roko in gre skozi vrata v noč.

DRAGO KUMER

IMPORT - EXPORT
POLJOOPSKRBA
ZAGREB

POSLOVNI CENTER MARIBOR KMETOVALCI, KMETIJSKE ORGANIZACIJE — P O Z O R !

»POLJOOPSKRBA« Import-export Zagreb, POSLOVNI CENTER, Maribor, Ljubljanska cesta 7 vam sporoča da **prodaja pod ugodnimi pogoji — na kredit:**

TRAKTORJE:

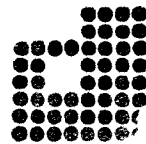
DEUTZ D—4006 — 40 KS.
TOMO VINKOVIĆ — 18 KS.

MOTOKULTIVATORJE — AGRIA.

Udeležba 30—40 %, ostalo na kredit na dve leti z 12 % obrestmi.
Odplačilo kredita v 6 obrokih.

V zakonitem plačilnem roku vam nudimo traktorje URSUS C—335 in URSUS C—355 in vse vrste traktorskih — kmetijskih priključkov, motorne kosilnice in razne druge kmetijske stroje.

Za vse navedene stroje imamo na zalogi potrebne rezervne dele. Potrebne informacije vam daje POLJOOPSKRBA — Zagreb — POSLOVNI CENTER, MARIBOR, Ljubljanska cesta 7, tel. št. 062/23-945, 062/23-951 in Prodajno skladišče v Murski Soboti, Lendavska c. 37, tel. št. 069/21-048.

DELO

CASOPISNO IN GRAFIČNO
PODJETJE LJUBLJANA

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine.

Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki.

V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnica in plastificirnica.

Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«.

Tednik ITD, štirinajstdnevnik NASI RAZGLEDI, revijo AVTO, revijo STOP, revijo JANA, ZABAVNIK

Gradbeno podjetje »TEHNIKA«

LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA · TELEFONI: DIREKCIJA: DIREKTOR 22-833; CENTRALA 22-025; KOMERCIJALA 20-965
OBRAČUNI: VIG 22-833; BROD 20-886; OPEKA 22-842; IN. INDOP 51-514
CESTA NA VRHOVCE · TEKČI RAČUN. PRI NB V LJUBLJANI ŠT. 501-1430/3 POŠTNI PREDAL 14-1

Vošnjakova 8 — Ljubljana

TOZD LJUBLJANSKE OPEKARNE

61000 Ljubljana, Cesta na Vrhovce 2

Telefoni: direktor 61-804, centrala 61-025, industrijska prodajalna 61-965 in 61-805,

Obrati: BRDO 61-802, INDOP 58-546

Tekoči račun: 50100 601-10077

VAM NUDIJO

Vse vrste opečnih izdelkov za nosilce, predelne stene in strope, ter ostali gradbeni material — apno, cement, betonsko železo, dimne tuljave, Schiedel dimnike, betonske strešnike.

Iz nove tovarne Keramičnih ploščic v Račjem selu pa kvalitetne sinter glazirane in neglazirane keramične ploščice.
Informacije 61-965

Lipica

**HOTEL
MAESTOSO**

**Priložnost za izlet,
šport in razvedrilo**

— Ugodne posezonske cene, zagotovljeni popusti sindikalnim in ostalim zaključenim skupinam

— V enodnevnem izletu si lahko ogledate lipicance in program dressure, škocjanske jame ali jamo Vilenica, kopate v pokritem plavalnem bazenu, otrokom pa omogočite jahanje ponijev.

**Program za odrasle
in otroke!**

Ne pozabite zavrteti telefonske številke 067 73-361 Sežana ali pa pisмено sporočiti svoje želje na naslov: Kras Jadran TOZD Hoteli in gostinstvo — Partizanska 1, Sežana.

KNJIGOVODSKI BIRO GROSUPLJE

z delovnimi organizacijami:

- Gostinsko podjetje »POLŽEVO« Grosuplje
- »PEKARIJA« Grosuplje
- »INSTALACIJE« Grosuplje
- »UNIVERZAL« Ivančna Gorica
- »VALJČNI MLIN« Stična
- »BIRO INŽENIRING« Ljubljana
- Samoupravna stanovanjska skupnost Grosuplje
- Vzgojno varstveni zavod Grosuplje
- Splošno izobraževalna knjižnica Grosuplje
- Avto moto društvo Šentvid pri Stični

Počitniška skupnost ZZB NOV Ljubljana — BANJOLE

r a z p i s u j e

za počitniški dom v Banjolah prosto stalno delovno mesto in za sezonsko delo od 25. maja do 25. septembra 1977, in sicer:

1. Upravnika — stalno delovno mesto
2. Vodja receptorske službe
3. Glavni blaginik
4. Materialnega knjigovodjo
5. Glavna kuharica — kuharja
6. Pomočnik glavnega kuharja — kuharice
7. Dve kuharici — kuharja KV
8. Osem kuhinjskih delavk PKV
9. Vodjo strežbe
10. Dva natakarja KV
11. Osem servirk PKV
12. Dve blagajničarki za register kaso
13. Štiri točajke PKV
14. Dve prodajalki drobnega trgovskega blaga v kiosku
15. Dva šoferja »B« kategorije za kombi vozilo
16. Ekonom KV trgovske stroke
17. Skladiščni delavec PKV
18. Tri snažilke za zunanja in notranja dela
19. Dve perici
20. Dva vratarja — čuvaja

P o g o j i :

pod 1.: najmanj sreanja šolska izobrazba ekonomske ali finančne stroke s triletno prakso na vodilnem delovnem mestu,

pod 2., 3. in 4.: srednja šolska izobrazba z dvema letoma prakse na podobnem delovnem mestu.

pod 6. in 9.: VKV kuharske oz. natakarske smeri z dveletno prakso ali KV s petletno prakso.

Osebn. dohodki so zagotovljeni po samoupravnem sporazumu delovne organizacije.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Ponudbe z dokazili o strokovnosti in opisi o opravljanju dosedanje službe pošljite na naslov: Počitniška skupnost ZZB NOV Ljubljana, Komenskega 7.

Ostale informacije zainteresenti lahko dobijo v Ljubljani, Komenskega 7, soba 59/II ali po telefonu 310-044 / 220.

Prostor te rubrike nam žal ne dopušča, da bi si v vsej razsežnosti, ki jo zasluži, ogledali delo Osrednje knjižnice v Celju z vsemi njenimi oddelki. Zato smo prisiljeni osredotočiti naše misli in ugotovitve o uspešnem delovanju omenjene knjižnice na en sam oddetek, ki pa je prav v zadnjem času, in komaj pol leta po ustanovitvi, dosegel pravi boom, to je oddetek Marksistične knjižnice na Slandrovem trgu. O uspehih celjske knjižnice in marksistične se posebej, smo se pogovarjali z ravnateljem Osrednje knjižnice IVOM SENICARJEM in vodjo Marksistične knjižnice MILENO JONTAS. Njune besede so izžarevale tisto prizadevnost in prizadetost, ki ju potrebuje vsak začetek, če hoče napredovati proti zastavljenemu cilju.

FILOZOFI SO SVET LE RAZLAGALI, GRE PA ZATO, DA GA SPREMENIMO

Obisk v celjski marksistični knjižnici

Osrednja knjižnica je nastala leta 1973 po združitvi Študijske knjižnice in Mestne ljudske knjižnice. Kot splošno izobraževalna knjižnica deluje v sodelovanju z drugimi nosilci kot družbeni center za knjigo in razvoj branja. Na svojih policah je v dobrih treh desetletjih zbrala četrtilijona knjižnih enot znanstvene, strokovne in leposlovne literature, poleg tega pa ponuja še oddetek za raziskovalno delo in posebne zbirke. Med njimi je najbolj cenjena in dragocena dokumentacija »Celje v časopisju«, kot sestavni del INDOK centra.

Vsakodnevne potrebe dijakov in študentov, rednih in izrednih, pa odraslih, ki se izobražujejo ob delu, nadalje prosvetnih delavcev, slušateljev seminarjev, političnih šol in drugih oblik idejnopoličnega izobraževanja, pa je pripeljala do otvoritve najdragocenejšega oddelka, to je marksističnega. Ko so občani ugotovili, da je vse manj mogoče v praksi kreativno prepletati spoznanja in odprte možnosti marksistične misli z vaskdanjimi konkretnimi nalogami v družbenopolitičnem delu brez ustrezne marksistične literature in dokumentacije, se je rodila ideja o marksistični knjižnici. Odprli so jo maja 1976, na pobudo družbenopolitičnih organizacij in organizacij združenega dela na celjskem območju, ki knjižnico tudi financirajo. Na enem samem mestu je tako zbrana marksistična literatura v obliki več kot pet tisoč knjižnih enot, več kot trideset revij, številnih časopisov, tudi TV-15 je med njimi, in dokumentacija, ki posega v aktualna vprašanja ter dogodke.

Knjižni sklad marksistične literature v celjski marksistični knjižnici obsega štiri kategorije: 1. marksizem, se pravi marksistično filozofijo, sociologijo in politično ekonomijo, 2. zgodovino delavskega gibanja in posebno gradivo ZKJ, 3. samoupravljanje in razvoj političnega sistema in 4. mednarodne odnose in zunanjo politiko Jugoslavije. Izposoja te literature je brezplačna, ker jo financira združeno delo, se pravi 271 tozgov celjske občine. Seveda pa seže izposoja daleč preko celjskih regionalnih meja, njen vpliv in zgled pa je imel za posledico graditev podobnih marksističnih knjižnic v Murski Soboti, Slovenj Gradcu in Velenju.

Pri načrtovanju dela knjižnice, ki naj bi bila informativni in poslovni center za knjigo, sta sodelovala Osrednja knjižnica v Celju in marksistični center pri komiteju OK ZKS Celje. Prvotna želja je bila zadovoljiti s knjižnico vsaj nekatere potrebe po tovrstni literaturi, ki so jo v vse večji meri potrebovali v šolah, na fakultetah, v delovnih organizacijah in občani s širšim zanimanjem za marksistično misel in prakso, za njuno prepletanje in medsebojno bogatenje. Presenečenje pa je bilo večje od pričakovanj. Izposoja te literature je dosegla trikratno vsoto knjižnih enot. Vsi zainteresirani organi so se dogovorili, da bodo sklade za nakup tovrstne literature stalno dopolnjevali.

Predvsem šolci so izkoristile njene bogate knjižne zaloge. Organizirajo skupne ogled knjižnice, tako da kasneje dijaki lahko sami izbirajo gradivo, se v knjižnici znajdejo in vedo, kaj hočejo. Knjižnica postaja prostor informacij in kritičnih pogovorov. Tu se krojijo samostojne misli ob branju klasičnega marksizma, vzpostavljajo se kreativni odnosi do aktualnih dogodkov. Počasi postaja marksistična literatura ne nujna, ne nekaj, kar jim ponuja šolska avtoriteta, ampak potreba za preverjanje misli v praksi. Učenci se poslužujejo marksistične knjižnice ne samo pri predmetu »temelji samoupravljanja«, ampak tudi pri slovenščini, pri zgodovini in zemljepisju, kjer iz splošnega vtisa dežele in njenih razmer lahko opazujejo in spremljajo vsakodnevno uveljavljanje politike nevrščenih v konkretni situaciji.

S takim načinom dela se privzga potreba po marksistični miselni kulturi kot tudi njeni literarni in publicistični uveljavitvi. Posebno mesto imata pri tem še marksistični center in klub samoupravljalcev, kjer prav mladina najprizadevneje sodeluje. Tako Marksistična knjižnica v Celju pogojuje željo, da bi se v kritično marksistično misel vključili naši občani množično, predvsem pa mladi, delavci, strokovnjaki in tudi vsi vodilni delavci. Postane naj del naših potreb pri spreminjanju nas samih in sveta.

NEVA MUŽIČ

RAZVIJANJE IN NEGOVANJE
REVOLUCIONARNIH TRADICIJ
V OGLEDALU NAŠEGA ČASA

Jugoslavija, moja domovina

Sovražim vojno, čeprav ne vem, kakšna je... Sovražim jo, kakor ljubim svojo zemljo, ptice, rože, drobne radosti

Domovina. Kaj je domovina? Je to velik planet, je to jezero, morje, nebo? Ko sem bila še zelo majhna, so me učili, da je moja domovina hiša, dvorišče, šola, bližnja polja, gozd, da je domovina vse, kar vidim okrog sebe. Tudi sedaj mnogi pravijo tako. Toda jaz mislim drugače. Ni domovina vse, kar vidim. Ne, ne. Domovina, to je nekaj drugega, nekaj velikega! Domovina je več kot mati, oče. Domovina, to je res nekaj velikega! Domovina je tudi to, da se svobodno gibljem po ulici, da hodim v slovensko šolo, se lahko učim, živim brezskrbno in veselo.

Moja domovina je samo Jugoslavija. Lepo obdelana polja, hribi, griči, jezera, reke, pa morje in planine, vse to je Jugoslavija. Zame je Jugoslavija najlepša.

Toda, ali bi bila ta dežela tako čudovita, tako lepa, če se ne bi tovariši Tito in njegovi tovariši borili zanjo, pretrpeli toliko muk, bolečin, lakote,

sramote in zaničevanja, zato da lahko sedaj živimo, da imamo svojo domovino. Tudi mi mladi smo pripravljeni pretrpeti toliko muk, kolikor so jih pretrpeli naši starejši tovariši. Borili se bomo, pa tudi če samo z lopatami, krampi, grabljami, motikami, z učenjem.

Ne morem si predstavljati, kako bi bilo, če bi mi vzeli domovino. Ne bi se več tako svobodno gibala, se v miru učila in ne bi imela strehe nad glavo, ničesar ne bi imela. Hudo bi bilo, a ne tako, da bi uklonili vratove in se predali. Vsi bomo šli po sledeh tovariša Tita, ki ga imamo tako radi kot domovino, našo samoupravno socialistično Jugoslavijo.

Sovražim vojno, čeprav ne vem, kakšna je... Sovražim jo, kakor ljubim svojo zemljo, ptice, rože, drobne radosti.

ANDREJA KRANJC

Domovino moramo ljubiti, saj je prepojena s krvjo naših najboljših ljudi. Če ne bo mladi rod nadaljeval tistega, za kar so ljudje med narodnoosvobodilnim bojem preživeli kri, potem ne bomo dolgo svobodni. Skrbeti moramo, da bodo ideje, za katere so se borili ljudje v štiriletnem boju za svobodo, ostale naša resnica.

JOZICA KMET

Gradili smo cesto

Še si želimo takšnih akcij!

Za dan pionirjev smo se učenci naše šole v Žužemberku udeležili delovne akcije na cestah Ajdovec—Brezova reber in Poljane—Šmihel. Na cesti proti Šmihelu so delali pionirji, ki so doma s tega področja. Ravnali so tlak in razsipavali pesek, ki sta ga vozila tovornjaka krajevske skupnosti. Na cesti proti Brezovi rebri so kupi kamenja pričali o našem delu. Morali smo ga razbijati in pobirati po gozdu. Razlegla se je pesem kladiv in kamenje se je drobilo pod našimi mladimi rokami.

Potem ko smo ob dvanajstih delo končali, smo se z avtobusom odpeljali domov.

Veseli smo, da smo lahko pomagali pri gradnji ceste, ki bo povezala najbolj oddaljene vasi z večjimi kraji in tako tudi naši učenci ne bodo več pešali na avtobusno postajo v Srednji Lipovec, ker bo šolski avtobus pripeljal do vasi.

Še si želimo takšnih akcij!

ANICA SKUFCA

Obramba domovine — naša dolžnost

V boju za svobodo ni najvažnejša tehnična premoč, pravo orožje je zavest, neomajna domovinska ljubezen

Boj za svobodo med narodnoosvobodilnim bojem je trajal dolgo in še po tolikih letih ni mogoče pozabiti strahot vojne in še vedno je živa generacija, ki jo je doživela in preživela.

To trpljenje nam je skovalo trda srca, trdno namenjena ubraniti svojo domovino.

Na takšne ljudi, trdne in neomajne, je naletel okupator v zadnji vojni. Res, da so sovražniki pri nas naleteli na domače izdajalce, a kljub temu niso mogli streti močnega odpora našega ljudstva. Dokazali pa smo tudi to, da v boju za svobodo ni najvažnejša premoč in da je pravo orožje zavest, neomajna domovinska ljubezen.

V imenu teh dni in tega trpljenja ne smemo nikoli pozabiti, kakšno ceno so morali plačati naši predhodniki. Okupatorji niso izbirali sredstev, da bi uničili naše ljudi in tudi danes še ni vse tako, kot bi moralo biti. O tem govore dogodki na avstrijskem Koroškem, ko naši ljudje tam še nimajo pravic, za katere so se borili partizani.

Na svetu je, na žalost, še mnogo hudobnih ljudi. Zato moramo biti vedno pripravljeni

braniti našo domovino. Pokazati moramo, kako znamo ceniti svobodo in dokazati, da ne spimo na lovorikih revolucije. Braniti našo domovino je naša dolžnost, dolžnost vseh nas, ne samo naše armade. Posebno mi mladi se moramo zavedati svoje naloge, naša prizadevanja in naša hotenja pa moramo prenašati na mlajše. Nikakor ne smemo pozabiti, da naša domovina ni velika, a je kljub temu močna in tudi to ne, da je veliko tistih, ki nam želijo slabo, pa da smo lahko srečni samo v takšni domovini, kakršna je Jugoslavija.

IGOR PIRH

Ce izgubiš domovino, je huje, kakor če bi izgubil mater. Ce izgubiš mater, ti ostanejo bratje, sestre, prijatelji... Ce pa izgubiš domovino, ostaneš tujec med tujci, ki ti ne ponudijo roke niti v najhujši sili! Zato moramo biti vedno pripravljeni braniti domovino in ji biti hvaležni za njene dobrate.

VERA STRUKELJ

Splošna plovba Piran je kupila na Japonskem ladjo, ki so jo imenovali po našem mestu. Kapitan te velikanke največje slovenske ladje, ki je dolga 180 m in z nosilnostjo 34.803 tone, je za pionirje novomeških osnovnih šol pripravil sprejem. Slovesnost je bila tudi v počastitev dvaindvajsetega decembra, dneva naše armade! Po krajšem kulturnem programu, ki smo ga pripravili za naše gostitelje, smo si ogledali ladjo. Na njej smo se zadržali tri ure in si jo temeljito ogledali.

Foto in tekst:
BORUT LEKSE

Svoboda nam veliko pomeni

Na svetu ni armade, ki je tako povezana z ljudstvom kot je naša

Vojne vihre nisem doživela, ker ves čas ristem v svobodi, vendar vem, da je grozna, saj pogostokrat slišim in berem, koliko žrtev je zahtevala v Vietnamu, pred kratkim v Palestini in sedaj v južni Afriki. V teh bojih zlasti trpijo otroci, saj živijo v pomanjkanju, neprestanem strahu in nevednosti, saj nimajo možnosti, da se bi v miru šolali.

Svoboda nam veliko pomeni. Zato si prizadevamo, da bi živeli v miru in sami odločali o svojem življenju.

Lani smo praznovali petintrideseto obletnico naše armade. Zrasla je v krvavih vojnih dneh, iz narodnoosvobodilne vojske — iz pogumnih borcev, ki so se uprli okupatorju, čeprav so bili slabše oboroženi, lačni, prezebli. Njena pot se je začela v majhnem bosanskem mestu Rudu in se nadaljevala po vsej Jugoslaviji. V začetku je bila naša osvobodilna vojska maloštevilna, pridruževalo pa se ji je vedno več borcev in bork. Njen pohod je bil zmagovit tudi zato, ker je imela in ima sposobnega voditelja — tovariša Tita.

V tem boju je mnogo pogumnih borcev žrtvovalo življenje za svobodo. Danes so na teh mestih postavljeni spomeniki, ki govore o tisočih žrtvah. Ko se spomnim na žrtve narodnoosvobodilnega boja, mi je hudo.

Boj partizanov je bil povezan z bojem vseh naših ljudi. Partizani v gozdo-

mnogimi žrtvami, je naša vojska pregnala sovražnika iz domovine. Toda, boj se še ni končal, čeprav so zaživeli v miru. Po vojni se je začel drugačen, prav tako trd boj. Morali so obnoviti porušene domove, zgraditi nova mesta in tovarne, v katerih so začeli delati vse, kar je primarkovalo. Še vedno pa so morali budno stati na mejah naše domovine, braniti svobodo naših narodov in narodnosti, enotnost in bratstvo med njimi, ki se je izoblikovalo med narodnoosvobodilno borbo. Marsikateri državi ni bilo všeč, da so naši ljudje hoteli o svojem življenju odločati sami.

Naša armada je danes najtesneje povezana z ljudmi. Pripomogla je tudi k hitremu napredku, saj ne skrbi le za varnost. Vojaki so graditelji cest, železnic in vodovodov, delavci pri spravilu poljskih pridelkov na kmetih, med prvimi reševalci v krajih, ki so jih prizadele naravne katastrofe. S prijazno, dobro besedo in vzpodbujanjem vlivajo ljudem zaupanje v njihovo delo in njihovo zavest, da v nesreči niso sami in da niso pozabljeni. Zato so tudi ljudje z njo tesno povezani. Skupaj se pripravljajo na splošni ljudski odpor, tako da ne bi bila samo vojska tista, ki bi se morala boriti s sovražniki, če bi kdo napadel našo domovino, ampak smo na boj pripravljeni vsi prebivalci naše domovine. Tudi pionirji bi se znova izkazali, kot so se tisti, po katerih sedaj nosijo imena naši pionirski odredi in šole. Spet bi bili kurirji, raznašalci letakov, zbiralci hrane, obleke, zdravil.

Prijateljstvo med armado in ljudmi se krepi vse leto, še posebej pa se to pokaže ob pomembnih dogodkih in praznikih, kot je dan Jugoslovanske ljudske armade. Takrat obiskujejo vojašnice tudi pionirji, pogovarjajo se z vojaki o njihovem delu, pa tudi vojaki obiščejo šolarje. Na šole povabimo borce-partizane, ki nam radi pripovedujejo o tistih težavnih dneh, za katere mi vemo le iz knjig in njihovega pripovedovanja.

Mislil, da na svetu ni armade, ki je tako povezana z ljudstvom kot je naša.

Kljub temu, da spoznavam grozote teh dni, si vojne vseeno ne morem predstavljati, ker je nisem nikoli doživela. Nisem še občutila, kako je hudo, če iz razreda odpeljejo učitelja, ki govori materin jezik in postavi na njegovo mesto tujca, ki ga ne bi razumela. V tako šolo ne bi hodila, saj se ne bi nič naučila.

Ob koncu tega svojega razmišljanja naj povem tole:

Če bi bilo potrebno, bi za svobodo domovine darovala tudi svoje življenje, zanj bi se borila z vsem srcem, nič manj ostro pa ne bom nastopila proti tistim nezadovoljnim, ki hvalijo življenje v drugih državah in pozabljajo, da je naša svoboda in neodvisnost prepojena s krvjo in žrtvami naših ljudi.

IRENA GRICAR

kramljanje

Iz občinske kulturne skupnosti Trebnje se oglašajo tovariši Stane Peček:

»V počastitev dvaindvajsetega decembra je izobraževalna skupnost občine Trebnje skupaj z občinskim svetom za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito povabila k sodelovanju tudi mlade literature. Rezultat je priloženo glasilo, s katerim so se pionirji občine Trebnje oddolžili petintrideseti obletnici Jugoslovanske ljudske armade. Avtorji, katerih dela so objavljena, so bili gostje predsednika Sveta, izobraževalna skupnost pa jih je nagradila s prikupnimi knjižnimi nagradami. Morda bi povedal še to, da sta bili osnovna šola Mokronog in Veliki Gaber letos deležni posebnih priznanj občinskega odbora Zveze rezervnih vojaških starešin Trebnje za uspešno obrambno vzgojo, posebej še za izredno kvalitetno izpeljan obrambni dan, ki sta ga organizirali skupaj s štabom teritorialne obrambe in krajevno skupnostjo.«

Ob koncu je tovariš Peček zaželel našemu uredništvu polno delovnih uspehov v novem letu, za kar se mu najlepše zahvaljujemo. Hvala vam tudi za glasilo!

Iz slavnostnega glasila, v katerem so prispevali svoje sestavke mladi iz Trebnjega, Mokronoga, Mirne in Sentruperta, objavljamo misli, ki so jih zapisali: Andreja, Jožica, Irena, Darja, Igor in Vera. Odločitev je bila težavna in prav gotovo smo mladim avtorjem, katerih sestavke še hranimo v uredništvu, storili krivico. Da bi bila podoba vašega dela in vaše dejavnosti čim lepša, smo se odločili predstaviti tudi naslovno stran vašega glasila.

Ob koncu še: Ko boste v Mokronogu ali v Velikem Gabru spet pripravljali obrambni dan, nas povabite. Pa lep pozdrav Ljubi Gabršček iz Tolmina, ki se nam danes s se-

SVOBODA je otrok, ki rad hodi v šolo, se uči in nagaja

svoboda smo mi in mi se ne predamo

stavkom »Spomni na preteklost« prvič predstavlja — z željo, da bi nam, če je mogoče, poslala fotografijo Zastenarjeve babice. Lepo pozdravljeni!

Milena

Mladi za samoprispevek

»Ko bom velik, bom tudi jaz prispeval denar za gradnjo vrtca, da ga bodo obiskovali drugi otroci«

V majhni hiši ob robu gozda živi družinica. Steje samo tri člane: očeta, mater in sina Janka. Janko je star pet let. Ko gresta oče in mati v službo, je Janko sam doma. Oče je rudar, mati pa snazilka.

»Mama, zakaj v naši vasi nimamo vrtca, da bi se lahko hodil igrati in mi ne bi bilo treba biti samemu doma?« je nekega večera Janko vprašal mamo.

Materi je bilo hudo pri srcu in ni vedela, kako naj sinu to pojasni. A je vseeno poskušala: »Veš, naš kraj je

majhen in reven, zato ni denarja, da bi zgradili vrtce. Upam pa, da bomo s skupnimi močmi, tako, da bomo vsi zaposleni prispevali del svojega zaslužka, zgradili otroški vrtce.« Janko je bil z odgovorom zadovoljen, čeprav nekaterih stvari ni razumel.

Ko je ležal v postelji, je premišljeval: »Ko bom velik, bom tudi jaz prispeval denar za gradnjo še lepšega vrtca, da ga bodo obiskovali drugi otroci.«

ALENKA CAJNKO

V prejšnji številki TV 15 smo predstavili osnovno šolo »Franca Rozmana-Staneta« ... In tu je fotografija, ki so nam jo dali člani literarno-novinarskega krožka: Spomin na 7. november 1974, ko sta jih obiskala sestra in brat (podpolkovnik Rudi Košmrlj z ženo) legendarnega partizanskega komandanta.

Naši fantje se radi vključujejo v vojsko. Ko napoči čas, se s harmoniko in pesmijo poslovijo od domačih. V vojašnicah niso zbrani le iz ene pokrajine, ampak iz vseh krajev naše domovine. Tam se posebno kujejo prijateljstvo med vsemi narodi in narodnostmi Jugoslavije. Med seboj so povezani kakor bratje. Niso samo prijatelji v vojašnicah, temveč tudi potem, ko se razidejo in če so v stiski, si pomagajo.

To pa je poglobljanje bratstva in enotnosti, največje pridobitve našega narodnoosvobodilnega boja!

DARJA GOLE

vih niso bili osamljeni. Tesno so bili povezani z ljudmi, ki so ostali v mestih in vaseh, saj so tudi oni prišli od tam. Le-ti so jim po svojih močeh pomagali in jim stali ob strani. Mati, ki je imela sina v gozdovih, je postala mati mnogih partizanov. Ob misli na svojega sina, ki je lačen in premražen stopil v kakšno drugo hišo, jim je nudila prijazno besedo, toplo izbo in skromno hrano. Vse, kar je premogla. Kadar je bilo treba poskrbeti za ranjence, so se združili vsi zavedni ljudje, navkljub sovražnikovi grožnji in sovražnikovu nasilju.

Po dolgotrajnih in hudih bojih, z

besede in dejanja

● Iz pogovora z Brankom Čopićem

»Pisci se razmnožujejo kot gobe po dežju. Ne vem, kam bo to pripeljalo, ali mislim, da smo se okoli tega nekoliko preveč angažirali. Da je to neko drugo delo, pri katerem je potrebno močnejše poprijeti, predvsem fizično,

bi se ne pojavljalo toliko ustvarjalcev in interesentov.«

START — 12. I. 1977

● V spomin Borisu Kraigherju, zapisano pred desetimi leti

Danes, ko šeru jugoslovanske vlade zastajajo besede v grlu, medtem ko govori na nepredvideni seji, edini, s katero je Boris Kraigher izostal, ko njegovi sodelavci stoje okoli mize onemeli in spuščeni pogledov, ko se v ledenem januarskem popoldnevu vrste ljudi pomikajo skozi odprta vrata zvezne skupščine z željo, da se poslove od žare, pokrite s cvetjem, v trenutku postane jasno, da to ni več samo prazno mesto pri mizi, kjer tečejo vladne seje, v kabinetu, kjer luči gorijo pozno v noč, pa za domačo mizo, marveč nekaj mnogo hujšega.

»To je kot če v ofenzivi izgubite svojega najbolj neposrednega starešino,« reče eden izmed njegovih sodelavcev.

EKONOMSKA POLITIKA — 10. I. 1977

● Jugoslovansko delovno tekmovanje

Sindikalna organizacija Zenica je predlagala, da letos organiziramo tekmovanje v povečanju produktivnosti, varčevanju in zmanjšanju stroškov poslovanja, v katerega bi se vključile vse osnovne organizacije združenega dela v Jugoslaviji. Povod za predlog o izvedbi tega tekmovanja je: proslavljanje velikega jubileja — štirideset let, kar je tovariš Tito prišel na čelo Partije — praktična uporaba Zakona o združenem delu in priprave na partijske kongrese, ki bodo v letu 1978.

BORBA — 13. I. 1977

● Lep je francoski jezik, od kod solze v mojih očeh?

Te besede je v Parizu zapisal pesnik Dragan Kolundžija, ki že od septembra leta 1972 predava našim otrokom predmet »ljubezen do domovine«.

O 9.000 jugoslovanskih šoloobveznih otrok, kolikor jih je v Franciji, se je v naše dopolnilne šole vpisalo samo 1.900 otrok, v Avstriji pa se je od 5.800 malih »Jugosava« vpisalo v naše dopolnilne šole samo 1.000 otrok, v Nemčiji se od 26.000 otrok materni jezik in »spoznavanje domovine« uči samo 14.000 otrok.

Eden od 500 jugoslovanskih predavateljev v naših šolah v tujini, a verjetno edini pesnik med njimi, govori o teh otrocih tako, da se človeku zasolze oči in s toliko čustvenosti, da njegove besede včasih zazvene patetično. Ta čustvena nabitost je razumljiva vsakomur, ki deli migrantsko usodo, posebno pa je še razumljiva za pesnika — predavatelja, katerega vprašanja otroci najprej prevedejo na francoski jezik, v mislih nanj odgovorijo v francoščini in odgovor šele potem prevedejo v rodni jezik.

NIN — 9. I. 1977

● Delili so več, kot bi smeli — ali nesamoupravno obnašanje

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije je predal družbenemu pravobranilcu samoupravljanja šest organizacij, ki so kršile samoupravni sporazum o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Izvršilni odbor republiškega sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva pa je skupni komisiji udeležencev samoupravnega sporazuma predlagal, da opravi postopek, za obravnavo pred družbenim pravobranilcem samoupravljanja za tri organizacije združenega dela.

To je najbolj konkretno uresničevanje odločnega sklepa predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, po katerem naj bi strokovni republiški odbori ponovno pregledali, kako so kje delili osebne dohodke, kršilce sporazumov pa nemudoma predali sodiščem združenega dela.

DELO — 13. I. 1977

● Jugoslovanska magistrala postala — gradbišče

Petnajst let po odprtju zadnjega dela ceste »Bratstvo — enotnost«, je dosežen dogovor republik in pokrajin, skozi katere leta teče, ki pogojuje izgradnjo težko pričakovane in nujno potrebne avto ceste. Dogovor je potrjen z velikim odzivom delovnih ljudi pri vpisovanju posojila. Te akcije so več kot uspele v Srbiji, Sloveniji, Bosni in Hercegovini ter v Hrvaški.

Prvi del avto ceste, pomembne tako za jugoslovansko kot za evropsko gospodarstvo, so že pričeli graditi. To so deli od Beograda proti Nišu in Surčinu. V Hrvatski, Vojvodini in Makedoniji so priprave v končni fazi, v Sloveniji pa že načrtujejo zgraditev nekaj pomembnih delov avto ceste v smeri Karavanke — Gevgelija in sicer do konca tega desetletja.

Beseda je o investiciji, ki se bo hitro izplačala. V Sloveniji, na primer, se bo investicija, dana v nedavno končani del avto ceste, izplačala veliko pred predvidenim rokom. Zato tudi rečejo: »Vlagamo, torej, kot v najbolj rentabilne tovarne, čeprav en kilometer avto ceste stane (po cenah iz leta 1975) 50 milijonov dinarjev!«

BORBA — 12. I. 1977

● Samo 57 % borcev zakonsko uveljavilo svoje sodelovanje v narodnoosvobodilni vojni

Po zadnjih statističnih podatkih je v Jugoslaviji 957.805 borcev. Od letih je samo 57 odst. ali 547.544 borcev zakonsko uveljavilo svoje sodelovanje v narodnoosvobodilni vojni. Po republi-

kah in pokrajinah je ta odstotek različen. Največji je v Hrvatski ter v Bosni in Hercegovini, 59 odst. oziroma 57 odst., a najnižji je na Kosovu in v Makedoniji.

NIN — 26. XIII. 1976

Adolf Pušnik

(I)

NASTANEK IN RAZVOJ STALINIZMA

Čeprav je Marx predvideval prvo socialistično revolucijo v eni izmed razvitih kapitalističnih dežel, Nemčiji ali Angliji, je do le-te prišlo na drugem koncu Evrope, v caristični in nerazviti Rusiji. Prva proletarska revolucija je bila sicer Pariška Komuna, marca 1871 leta, vendar se le-ta zaradi notranjih politično-organizacijskih in ideoloških slabosti ni mogla obdržati dlje kot 72 dni in je potem morala kloniti pred premočno reakcijo.

Izredno nizka stopnja držbeno-ekonomske razvitosti ter skrajno zaostrena razredna in socialna nasprotja so bile osnovne značilnosti caristične Rusije ter izhodiščna osnova Oktobrske revolucije. V carski Rusiji je prevladovala drobno-blagovna proizvodnja s fevdalno-kapitalističnimi odnosi. Neposredno po zmagi revolucije so začeli stavkati uslužbenci državnih ustanov; poštne delavci, učitelji, zdravstveno osebje, bančni delavci in drugi v Petrogradu ter so povzročili velike težave mladi Sovjetski republiki. Najbrž so prvokrat v zgodovini razredne boja stavkajoči dobili polne palače od svojih kapitalističnih delodajalcev, ki so jih k temu tudi spodbujali. Številne sabotaže in kraje državne imovine, razbiti transportni sistem, inflacija, slabe žetve in pošastna vsesplošna lakota so bili spremljajoč pojav in objektivna podlaga, na katerih so se rojevali nova sovjetska oblast in socialistični družbenoekonomski odnosi.

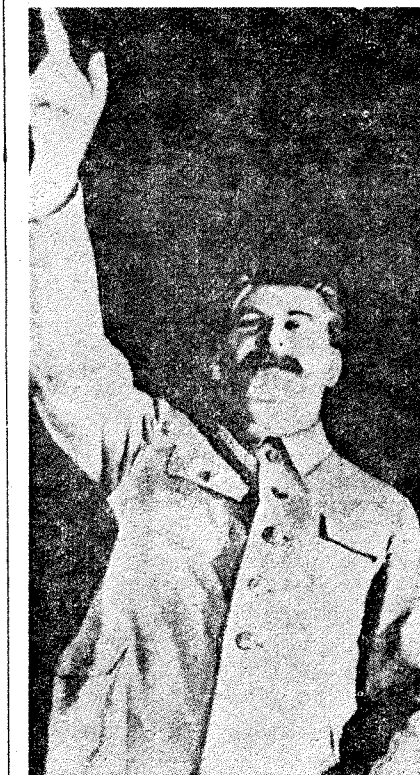
Štiriletna državljanska vojna oziroma kontrarevolucija, ki so jo vodili domači belogardistični generali Kolčak, Denikin, Vrangelj in drugi, ter mednarodna imperialistična reakcija s strani ZDA, Francije, Italije, Nemčije, Japonske in drugih držav, je pripeljala mlado Sovjetsko republiko pred malodane nepremostljive težave. Zaradi preskrbe Rdeče armade in prebivalstva je bilo neizbežno nujno do skrajnosti racionalizirati proizvodnjo in distribucijo razpoložljivih materialnih dobrin. Zato je Lenin uvedel gospodarsko politiko tk. im. vojnega komunizma.

Državljanska vojna je tudi prisilila revolucionarno vodstvo k pospešeni nacionalizaciji, izvedeni leta 1920. Iz objektivnih okoliščin in potreb je takrat nastajal močan in do skrajnosti centraliziran politično ekonomski sistem, ki se je v obdobju stalinizma kot hobotnica razširil nad vse pore družbeno ekonomskih odnosov. Delavska kontrola nad proizvodnjo in razdelitvijo dohodka, kot ena izmed temeljnih sestavin in pridobitev revolucije, je bila zaradi začasne nujnosti žrtvovana načelu individualnega vodenja podjetij preko družbenih direktorjev z neomejenimi pristojnostmi. Toda trenutno neizogibna zgodovinska nujnost v obdobju stalinizma spreminila v sistemsko trajnost in vrlino, sposobno svoje zgodovinske reprodukcije oziroma obnavljanja in razraščanja v sistem državno kapitalističnih odnosov in sistema. Na 11. kongresu KP Rusije oziroma SZ, marca 1922 leta, so napadli delavsko opozicijo, ki se je borila za začetne oblike delavskega samoupravljanja ter sprejeli resolucije, po kateri je bilo »vsako neposredno mešanje sindikata v vodenje podjetij škodljivo in nedopustno«. V tem obdobju je v SZ že vladal mir, saj

so bile leto poprej odločilno premagane in zatrte domače in tuje protirevolucionarne sile.

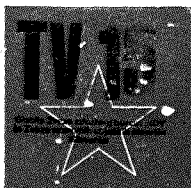
Zanimiv in aktualen je bil ost ter besedni in politični boj med privrženci kolektivnega upravljanja podjetij preko tovarniških komitejev, ki so ga vodili moskovski partijski komite s še nekaterimi, in predsednik sovjetskih sindikatov M. Tomski na eni, ter Buharin, Lenin, Stalin, Trocki, Sijapnikov in drugi visoki voditelji, na drugi strani, ki so se zavzemali za individualno vodenje podjetij. Takšno stališče je bilo vsekakor nezaupnica družbeni in politični zavesti in osveščenosti delavskih množic ter zaupanje in zagledanost v vsemogočno moč vodilnih in državnih dejavnikov in funkcionarjev.

Ob tem ne bo odveč spomniti na znano Kardeljevo misel iz članka »Moč ljudskih množic«, po kateri se tako poln in dovršen državni aparat nikakor ne more nadomestiti široke moči in ustvarjalnosti najširših ljudskih množic. Znano je, da se državna in politična zavest najhitreje in najširše razvija in krepi prav z najširšim angažiranjem in dejavnostjo množic, ne pa s podrejanjem ljudstva vsemogočni in vzvišeni oblasti države ali partije.

Lenin se je na omenjenem kongresu odločno boril za zmago načela individualnega vodenja gospodarstva in ustanov, ki je tudi prevladovalo kot splošna linija ekonomskega upravljanja. Zgodovinsko gledano lahko trdimo, da je 11. kongres KP SZ označil in utrdil začetek odločilne zgodovinske prelomnice družbeno ekonomskega in političnega razvoja SZ, ki je objektivno privedel nekaj let kasneje do razvoja stalinizma oziroma »tihe kontrarevolucije« brez ozira na to ali se je Lenin tega dejstva takrat zavedal ali ne. Danes vemo, da je bila to velikanska in nepopravljiva ideološkopolitična usmeritev, ki je Stalinu zelo olajšala gonjo in izkoreninjenje pridobitev revolucije.

Se nadaljuje

»TV-15« izhaja vsak teden — izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 kot glasilo Zveze združenih borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin SR Slovenije

Uprava in naročniški oddetek »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598/XI., 61000 Ljubljana; Tekoči račun 50100-678-45195 pri SDK Ljubljana, telefon 320-486

● Glavni in odgovorni urednik: SILVO TERŠEK
● Novinarji: Neva Mužič, Milena Strajnar, Tone Urbas, Leopold Verbošek
● Tehnični urednik: Sine Kovič
● Tajnica uredništva: Mara Okorn
● Telefon uredništva: 327-780
Letna naročnina 140 dinarjev, za inozemstvo 160 dinarjev, posamezna številka v prosti prodaji 3 dinarje

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana
Rokopisov in fotografij ne vračamo
Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije št. 421/1-72 od 12.4.1974 se za »TV-15« ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

● Tisk in klišej: CGP Delo, Ljubljana, Titova 35